

Emma og Æthelred

og deres tid

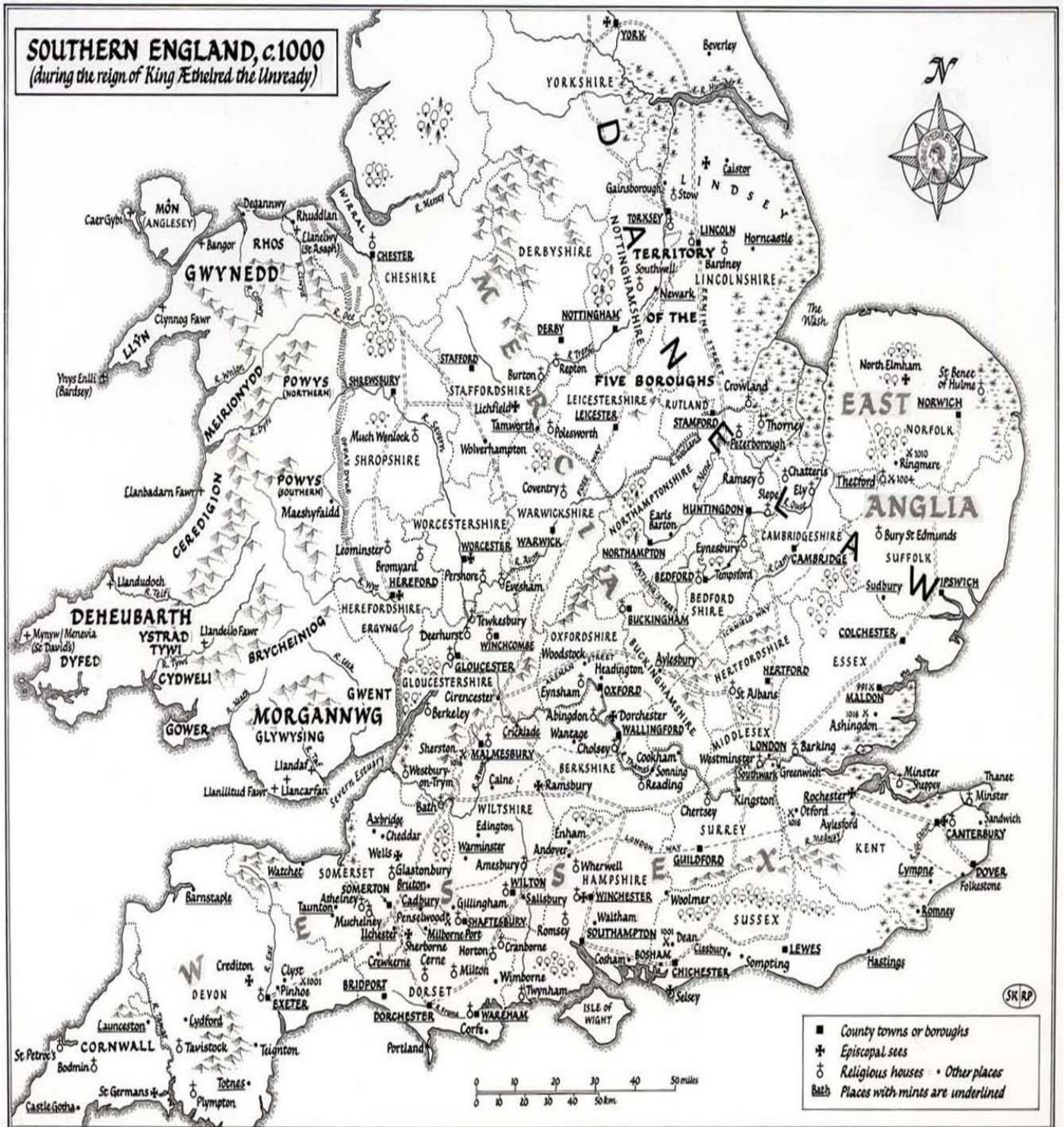
af

Christian Spangshus

Holstebro, 2022

Indhold:

Kort over det sydlige England o. år 1000	2
Emma og Æthelred	3 - 34
Noter	35 - 48
1. Stednavne	
2. Personnavne	
3. Ældre udtryk og begreber	
English summary	49 - 51
Kilder og litteratur	51 - 55

Det sydlige England (syd for York), o. år 1000 (i kong Æthelred II's regeringstid)

Map drawn by Reginald Piggott for Simon Keynes (<http://www.anglo-saxons.net/hwaet/?do=get&type=map&id=map1000>)

Emma af Normandiet, dronning af England og Danmark

Noter:

*Oplysninger og bemærkninger vedrørende de i teksten forekommende stednavne, personnavne samt ældre udtryk og begreber findes i de alfabetisk ordnede **noteafsnit** umiddelbart efter hovedteksten.*

Introduktion

Emma af Normandiet fødtes ca. 987/988 som datter af hertug Richard I af Normandiet og hans anden hustru Gunnora. Emma blev gift med den engelske (angelsaksiske) konge Æthelred II, og hendes andet ægteskab var med Knud den Store, konge af England, Danmark og Norge. To af hendes sønner (Hardeknud og Edward Bekenderen) samt to stedsønner (Harald Harefod og Edmund Jernside) blev senere konger af England.

Emmas præcise fødselsår er omtvistet. Det har været mellem 983 og 989. Det næstældste årstal, 984, opgives ét sted, hos *Bluestein*.

Der er enighed om, at hun var en ganske ung pige ved vielsen i 1002, en alder på 14-15 år er sandsynlig.

Normandiets historie fra Rollo til Richard II.

Emmas oldefader var Rollo, en vikingehøvding, der af den frankiske konge fik overdraget et landområde (911). Rollo (fransk: Rollon) var ifølge nogle kilder dansk, ifølge andre var han norsk. Der er dog overvejende enighed om, at Rollo var en fremtrædende viking, der blev landsforvist (fra Norge eller Danmark), og at han derefter samlede en hær omkring sig og drog til Frisland og England og siden til Franken, hvor han trængte op ad Seine-floden. Han udgjorde efterhånden en sådan trussel mod rigets sikkerhed, at den vestfrankiske konge Charles III endte med at tilbyde ham et forlig i 911 (måske lidt senere, men senest 916), hvorefter Rollo indstillede fjendtlighederne mod at få tildelt et område mellem floden Epte og havet, som omfattede byen Rouen. Ifølge denne kontrakt skulle Rollo også antage kristendommen. Rollo forpligtede sig til at forsvare Vestfranken mod ydre fjender, herunder vikinger fra Danmark og Norge.

Det land, der blev til Normandiet, var før en del af et kongerige undergivet Vestfranken, kaldet Neustria (Neustrien). Det senere hertugdømme Normandiet var betydeligt større end det område, der blev overdraget i (ca.) 911.

Som "Normannernes jarl" skulle Rollo sværge troskab til kong Charles. Rollos nordiske navn har formentlig været Hrolfr/Rolf. Vikingerne blev på det europæiske fastland fortrinsvis kaldet "Normanni" / Northmanni/ Nordmanner. Heraf navnet på det nye land: Normandiet = Normannernes land.

Men navnet Rollo kan også være en senere sammenblanding af lignende navne på flere vikingehøvdinge, aktive i Frankerriget (*Green: Rollo, 2018*).

Efter Charles III's afsættelse (921) genoptog Rollo dog i et vist omfang sine erobringstogter, idet han angreb Picardiet og Flandern.

I 1876 udsendte historikeren Johannes Steenstrup sin bog: *Normannerne*, hvor det første bind omfattede en indledning til normannertiden, herunder om skikkelsen Rollo, der grundlagde Normandiets fyrstehus.

Steenstrup kritiserer Saxo som historiefortæller, idet denne slet ikke bruger navnet normannere om vikingerne, men kun om Normandiets beboere i hans egen tid – samt desuden om nordmændene.

Steenstrup støtter klart de frankiske kilder, der nævner Rollo som dansker, i modsætning til de norske sagaer, der hævder, at Rollo var fra Norge. Bogen af *Duncan*: "The Dukes of Normandy" støtter tanken om en norsk oprindelse (se hele noten under: Rollo)

Rollos søn og efterfølger hed William, kaldet Langsværd (Guillaume Longue-Épée, c. 893 – 17. december 942). William søgte i det meste af sin regeringstid at udvide sit territorium ved erobringer. Ved et møde i 942 på en ø i floden Somme blev han myrdet på bestilling af grev Arnulf I af Flandern.

William Langsværds søn var Richard I, Emmas far.

Richard I's første hustru var Emma (datter af Hugh, greve af Paris). Hun fødte ingen børn, og muligvis fandt en frivillig separation sted. Richard behandlede fortsat Emma med respekt. Herefter giftede Richard sig med sin elskerinde Gunnor(a). Ifølge *Dudo's* krønike var Gunnora af dansk oprindelse, mens andre kilder hævder, at hun var datter af en lokal skovbruger. De fleste kilder anfører dog, at hun var af dansk afstamning, uanset hvor hun var født.

Der er således en mulighed (men også kun dette) for, at Emma både på fædrene og mødrene side var af dansk æt.

Emmas forældre: Richard I og Gunnora var ikke viet i kirkelig forstand, men formælet som samlevende efter den skik, der kaldtes "more danico" (efter dansk skik). Gunnora havde iøvrigt betydelig indflydelse på regeringen af landet og repræsenterede kongen i hans fravær.

Ægteskaber efter "more danico" anerkendtes dengang i Normandiet, men ikke i Frankeriget og var i det hele taget ikke tilladt af kirken. Der er adskillige eksempler på denne type ægteskaber i kongelige kredse i den tidlige middelalder. (se hele noten under "More danico")

Da Richard I og Gunnora var gift "more danico", og da ægteskabet derfor ikke var kirkeligt accepteret, blev Gunnora flere steder omtalt som kongens konkubine (frille/elskerinde, der levede med manden i et ægteskabslignende forhold). Det var hun også i begyndelsen, men senere blev de altså gift.

Richard I var hertug af Normandiet 942-996 (tilnavn: Sans Peur / Den Frygtløse). Kort efter at han – som ti-årig – var blevet indsat som hertug af kong Louis IV af Vestfranken, benyttede Louis den nye hertugs svage stilling og sin egen rolle som formynder til at inddrage Normandiet under sit herredømme. (Ca.) 946 søgte normanneren grev Bernard (le Danois)

(vicomte af Rouen) i den 14-årige Richards navn hjælp hos kongen af Danmark, som her kaldes Harald (kan ikke være Harald Blåtand på dette tidspunkt).

Denne oplysning stammer fra historikeren Dudo. Han nævner en "Haigroldus rex Daciae". Kongens navn anses for at være Harald og landet for at være Danmark (Dania). Dudo omtaler samme sted Harald og Richard som "slægtninge". (se hele noten under: Dudo)

Ifølge *Dudo* tog "kong Harald" vel mod hertugens udsendinge og tilbød at hjælpe. Der blev udrustet en stor flåde, som sejlede til den vestfrankiske kyst ved Den Engelske Kanal. Harald blev dog hjemme i Danmark.

Med hjælp fra "kong Harald" samt andre allierede kræfter i Normandiet og Franken lykkedes det at bekæmpe kong Louis, der blev taget til fange. Richard I fik Normandiet tilbage, og Louis anerkendte ham som hertug. Disse begivenheder skal have fundet sted omkring 946-47.

Senere – omkring 962 – bad Richard I igen om bistand fra den danske konge. Problemet var nu Thibaud I, greve af Blois, der var trængt ind i Seinelandet helt frem til Rouen og nu truede fyrstendømmets selvstændighed. De danske hjælpetropper bidrog til at fjerne denne trussel, men herefter forblev danerne (vikingerne) i Normandiet, hvorfra de foretog erobringstogter ind i Franken. Til sidst blev de af Richard I overtalt til at drage til Spanien, hvor han lovede, at de let kunne erhverve land.

Richard I's børn: Nr 1 fra venstre: Richard (II), nr 5: Emma

Mange af disse vikinger bosatte sig i øvrigt i Normandiet, hvor de blev døbt og blev en del af samfundet. Den "danske" overklasse i Normandiet var ilde lidt fra både frankisk og flamsk side.

Hvor hurtigt den nye herskerklasse blev integreret i samfundet og antog det franske sprog er blevet ivrigt diskuteret. Ligeledes har omfanget af den skandinaviske indflydelse – både af sproglig (stednavne bl.a.) og anden kulturel art – i Normandiet været genstand for drøftelse blandt historikere, bl.a. Lesley *Abrams* i "Early Normandy".

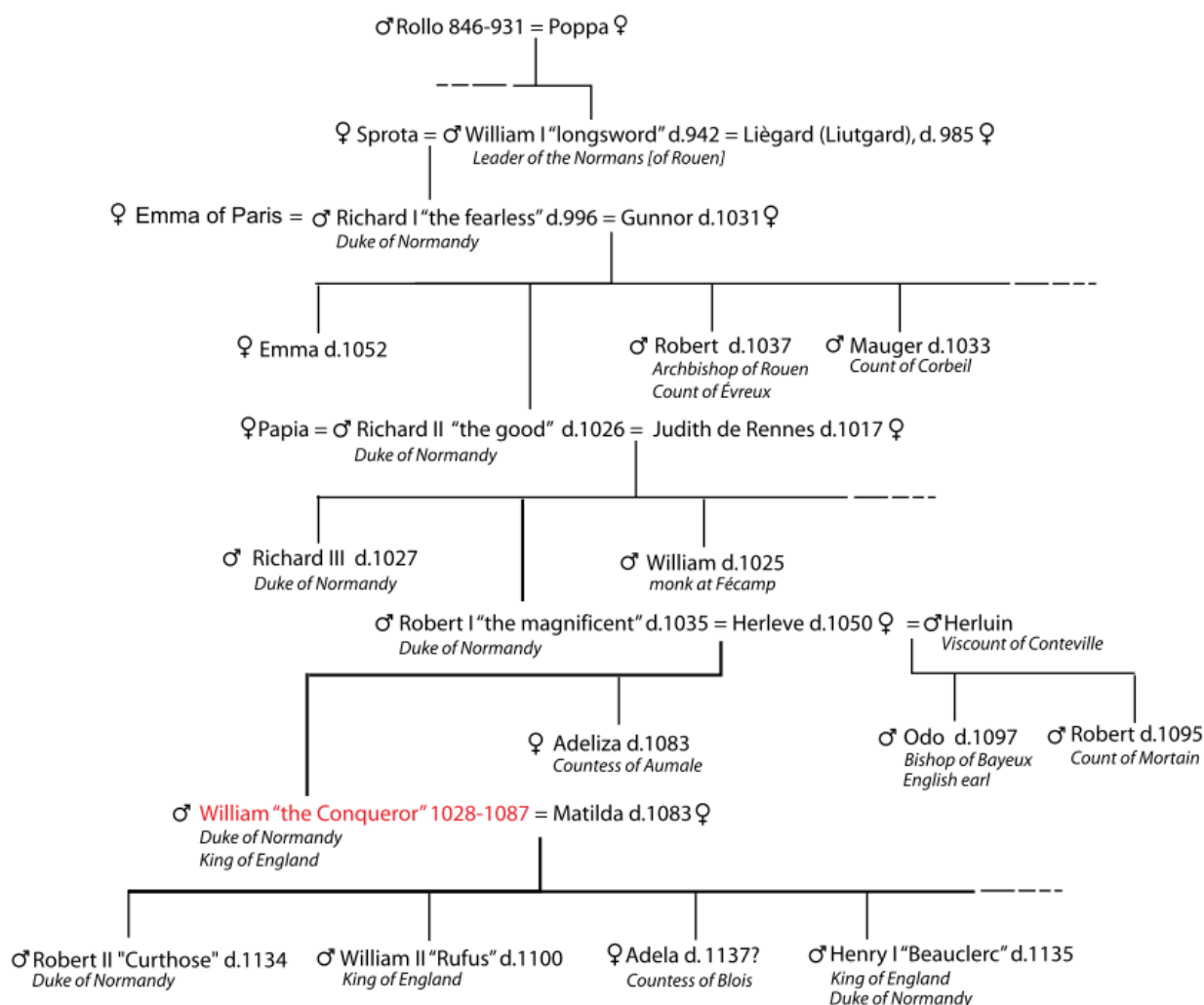
Richard I's oldebarn og dermed Emmas grandnevø (brors sønnesøn) var William Erobreren, der invaderede England og blev konge der. Den royale forbindelse mellem den nordiske viking Rollos efterslægt i Normandiet og England begyndte således ikke med William Erobreren i 1066 men med Emma i 1002, hvor hun blev dronning over England.

Årene mellem Emmas fødsel og hendes rejse til England i 1002

Danmark og England:

I 980'erne opstod der borgerkrig i Danmark, hvor kong Haralds søn Svend bekrigede sin far. Krigen endte med Haralds fordrivelse til vendernes land, hvor han døde omkring 987. Svend var nu konge over Danmark og i 994 drog han sammen med Olav Tryggvason, konge af Norge, på erobringstogt til England. Mens de skandinaviske lande på denne måde var optaget af pirateri, lynangreb, plyndringer og erobringer i mange lande i Europa, så udførte venderne (slaverne), der boede syd for Østersøen, nøjagtig de samme angreb på de danske sydvendte kyster. Med tiden blev disse angreb fra syd naturligvis besvaret med modangreb fra dansk side.

Danernes og nordmændenes angreb på England var begyndt i 789, hvorom det berettes i Anglo-Saxon Chronicle, at der ankom 3 skibe med "northmen" (OE: norðmenn). Vikingerne gik i land på øen Portland ud for Dorset i det sydvestlige England. De 3 skibe formodes at være kommet bort fra en større flåde. Der opstod en kamp mellem de nordiske krigere og en lokal styrke, hvorefter skibene stak til søs igen. Flere har dog siden fremsat teorier om, at der ikke havde været tale om et krigerisk angreb, men om en handelsekspedition.

Ovenstående slægtstavle viser forbindelsen mellem Emma og William Erobreren.

Mere kendt er dog angrebet på øen Lindisfarne ud for Northumberland i Østengland i 793, hvor det rige kloster på øen blev plyndret. Op gennem 800-tallet ("1.bølge") og sidst i 900-tallet ("2.bølge") fortsatte angrebene, der efterhånden gik over i erobningsforsøg. En meget stor del af Øst- Nord- og Centralengland kom fra slutningen af 800-tallet under dansk styre med udgangspunkt i en traktat fra (ca.) 886. Området kaldtes Danelagen (Dena lagu, dvs. "Dansk lov"). Danelagen omfattede omtrent disse shires: Leicester, York, Nottingham, Derby, Lincoln, Essex, Cambridge, Suffolk, Norfolk, Northampton, Huntingdon, Bedford, Hertford, Middlesex og Buckingham.

I det meste af 900-tallet var der forholdsvis fredelige forhold i England, og i det område som danskerne (og givetvis også mange nordmænd) rådede over, og hvor dansk lov var gældende (heraf navnet), udviklede der sig noget,

man kunne kalde en engelsk-skandinavisk kultur, i hvert fald var der sameksistens og påvirkning fra begge sider.

Efterhånden som Danmark blev et samlet rige, deltog de danske konger i planlægningen af vikingetogterne – som man senere har kaldt disse erobringstogter. Vikingernes angreb på England blev ofte begrænset i deres omfang derved, at den angelsaksiske centralmagt – eller de enkelte shires - betalte en sum penge, den såkaldte "danegæld" (danegeld, OE: gafol) for at opnå fred.

Efter kong Haralds død og Svends overtagelse af magten fulgte Svends og Olav Tryggvasons førnævnte togt i 994. Deres forsøg på at tage magten i hele England ved et angreb på London mislykkedes dog, og Svend måtte drage hjem igen.

Normandiet:

I byen Rouen, hovedstaden i Normandiet, opførte Richard I en borg, hertugens palæ, og man må antage, at Emma blev født her. Borgen stod i det sydøstlige hjørne af middelalderbyen, tæt ved Seine. Borgen i Rouen brændte i øvrigt ned i året 1200. Fra 1204 opførtes en ny borg i Rouen, hvoraf centraltårnet ("Jeanne d'Arc-Tårnet") stadig står tilbage.

Borgtårnet i Rouen, opført i 1204

[Pierre-Yves Beaudouin, Rouen - Tour Jeanne d'Arc 01, CC BY-SA 3.0](#)

Også Emmas to berømte brødre blev født her i Rouen: Richard, der efterfulgte faderen som hertug under navnet Richard II, og Robert, der blev ærkebiskop af Rouen.

Statue af Richard II af Normandiet, Emmas bror

[Ikmo-ned, FranceNormandieFalaiseStatueRichardLeBon, CC BY-SA 4.0](#)

Angående det danske element i Emmas familie så nævnes det i nogle kilder, at en anden af Emmas brødre fik navnet Robert Danus (den Danske). Han døde ca. 989.

De skandinaviske vikinger, der angreb England under den anden angrebsbølge fra 980'erne, havde tilladelse til at opankre, overvintre og skaffe forsyninger i havne i Normandiet. Dette skabte en konflikt mellem Æthelred og Richard I.

Emmas fader, Richard I, døde i 996.

Æthelred the Unready

Æthelred's navn betyder "ædelt råd". Som et ordspil fik han tilnavnet Unred, der kan forstås som "slet råd", "med dårlige rådgivere" o.lign. Med tiden blev Unred til Unready (Ej beredt), hvilket jo er direkte negativt, og som i sig selv har givet grobund til traditionen om denne konges rådvildhed, veghed m.m.

"Unred", det oprindelige tilnavn var mere træffende end det senere og mere udbredte tilnavn.

Navnet på kongens råd var i øvrigt "witan" og rådsmøderne hed "witenagemot".

Den negative vurdering af kong Æthelred og hans regeringstid går tilbage til Anglo-Saxon Chronicle (ASC) og er videreført af flere generationer af engelske historikere.

Æthelred II var søn af kong Edgar, der døde i 975. Æthelred kom til magten som engelsk konge i 978. Han efterfulgte sin ældre halvbror, Edward (konge 975-978), der var blevet dræbt, ifølge nogle kilder under medvirken af Æthelreds mor, Ælfthryth, der ønskede sin egen søn som konge og ikke stedsønnen Edward.

Æthelred II

Æthelred selv kunne ikke – på grund af sin unge alder – have haft noget med mordet at gøre. De skyldige blev aldrig afsløret. Æthelred støttede kulten omkring den helliggjorte Edward, ikke mindst ved at overføre halvbroderens lig til et passende hvilested – et kloster – og siden til et nyt kloster.

Dunstan, ærkebiskoppen af Canterbury, havde indflydelse på såvel Edwards valg og hans kroning i Winchester som på Æthelred II's overtagelse af kongemagten i 978. Æthelred blev salvet som konge i Kingston i 979.

Æthelred II var "King of the English" 978-1013 og 1014-1016. Hans titel stammede fra 927, hvor landet første gang blev samlet.

Den ovenfor nævnte Ælfthryth, Edgars enke og Æthelred's mor, havde en betydelig indflydelse udover sin værdighed som dronning. En sådan betydning havde Emma ikke som Æthelred's hustru, men bestemt som dronning under Knuds regering.

Æthelred blev i sin levetid og især i mange århundreder derefter betegnet som en svag og handlingslammet konge med modvilje til at gå i krig og med en "overdreven" villighed til at betale sig fra at skulle kæmpe mod vikingerne. Først fra slutningen af det 19. og i det 20. årh. er den helt eller delvis negative beskrivelse blevet blandet med beskrivelser af mere fordomsfrie og nytænkende vurderinger.

Det er sandt nok, at 1) ødelæggelserne fra vikingernes side var meget omfattende i hele hans tid, at 2) han betalte meget store summer for at afværge flere ødelæggelser af landet, og at 3) hans regeringstid var en vandring mod nederlaget. Men netop truslen fra vikingerne gjorde hans regeringstid meget sværere, end hans umiddelbare forgængeres tid havde været, og hans behov for at lette presset var langt større end tidligere. Betaling for at udvirke våbenhvile/fred brugtes ikke blot i England men var udbredt i hele Europa.

Som hans tilnavn "Unræd" eller "Unred" antyder, havde han dårlige rådgivere. Desuden var hans regeringstid og de kampe mod fjenden, der fandt sted, præget af forræderi i usædvanligt stort omfang. Forrædere fandtes ikke blot blandt hans hærførere men også blandt hans personlige rådgivere.

Æthelreds dårlige eftermæle som en konfliktsky og ødsel regent, er formentlig delvis uberettiget. B.M. *Bender* argumenterer i "Æthelred the Active" for den opfattelse, at Æthelred ikke holdt sig tilbage fra kamp, at han ikke brugte flere penge end andre konger i hans situation, at han ikke veg tilbage for at beordre danskerne dræbt i 1002, og at han i 1016 som dødssyg stillede sig i spidsen for hæren mod vikingerne, fordi soldaterne ønskede det.

Men det er også rigtigt, at den rådgivning, han fik af sin rådsforsamling, ikke var entydig og ikke sjældent var uheldig. Det var også uheldigt, nærmest katastrofalt, at han i så mange tilfælde fulgte sin yndling, Eadric Streona's råd. Eadric blev udnævnt til ealdorman af Mercia i 1007.

Samme Eadric havde i øvrigt i 1006 ladet ealdorman Ælfhelm af Deira (sydlige Northumbria) dræbe, givetvis efter ordre fra Æthelred. Dette drab skulle få betydning for Emma, idet Ælfhelms datter, Ælfgifu, blev Knud den Stores første hustru.

Politiske, økonomiske og sociale forhold

Når de seneste angelsaksiske konger, incl. Æthelred II, blev kaldt "king of the English", betød det ikke, at der var tale om en stat i moderne forstand. De enkelte dele af England, shires, der ofte var baseret på tidligere kongeriger, blev holdt sammen af den troskabsed, som de øverste embedsmænd i lokalområderne skulle aflægge til kongen. På dette troskabsforhold hvilede også de lokale mønstringer af hære ved trussel om angreb udefra. Hærafdelingernes effektivitet beroede på hærførerens troskab overfor kongen såvel som førerens mod og evne til at opildne de menige.

Under Æthelred's krige med vikingerne hører vi fra den primære kilde, ASC, om mange tilfælde af forræderi og kujonagtig opførsel fra hærførernes side, som bevirkede, at vikingerne vandt de pågældende sammenstød. Samtidig gøres Æthelred personligt ansvarlig for nederlagene og for den endelige erobring af England, ligesom hans råd (witan) anklages.

Det er naturligt nok, at man søger en sydebuk i denne for England så tunge tid. Hvad angår skylden for Englands nederlag, er der jo nok tale om en kombination af dårlig rådgivning fra witan, svigtende støtte fra lokalområderne og uro i hæren og flåden – alt sammen under et konstant og stigende pres fra de skandinaviske angrebsstyrker. Det er også forståeligt, at kritikken og vreden efterhånden samledes om én person, kongen – om det så var retfærdigt eller ej.

En anden forklaring på de ulykker, der ramte England i sidste halvdel af 900-tallet og begyndelsen af 1000-tallet, var "guds straf". Selv kongen fremførte denne forklaring.

I den første del af Æthelred's regeringstid var England et ganske velstående samfund med ret velordnede forhold. Økonomien var god. Der var overvejende tale om en pengeøkonomi, og der fremstilledes mønter på omkring 90 møntsteder. Udstedelsen af mønter var under streng statslig kontrol, og falskmøntneri kunne straffes med døden.

Sølvpenning fra Æthelred II's regeringstid, slået mellem 997 og 1003 og med kongens stiliserede portræt på forsiden og teksten: EDELRED REX ANGLO(RUM). – (Photographed by: York Museums Trust Staff, [Silver penny of Aethelred II \(YORYM 2000 632\) obverse](#), [CC BY-SA 4.0](#))

Det siger også noget om landets velstand, at England overhovedet var i stand til at udrede de enorme summer, der betaltes som tribut til vikingerne mod løfte om fred.

Kongens råd, witan, bestod af lokale ledere, andre stormænd og kirkelige magnater, dvs biskopper og ærkebiskopper.

Kirkens magt var stor, og dens ejendomme meget betydelige. Både stormænd og kongen selv donerede store værdier i form af penge, ejendomme og jord til kirken, både til kirker og klostre. Herved håbede de på at få kirkens politiske støtte, mens de levede, såvel som syndsforladelse før og efter døden.

På Æthelred's, Emmas og Knuds tid var slaveri i England ganske almindeligt. Blandt andet i en lovkode fra omkring 1009 anføres det, at det er forbudt at

sælge mennesker ud af landet (mens slaveriet i sig selv altså var tilladt). Det samme forbud forekommer i en lov udstedt af Knud den Store, hvor der tilføjes, at "ne sylle ne on hændendóme huru ne bringe", altså at slaver ikke måtte udføres til hedenske lande, hvilket viser at selve eksporten kunne foregå, men tanken om, at hedninge kunne eje kristne slaver, var ikke acceptabel.

Vikingean greb

Straks efter Æthelred's tronbestigelse, i 980, blev England angrebet af vikinger. Målene var i dette år Southampton, Isle of Thanet og Chester.

Denne tilstand med angreb fra vikingernes side fortsatte gennem hele hans regeringstid.

I 981 blev Southampton samt Wales og Devon hærget, i 982 var der angreb på øen Portland i Dorset samt på London, og i 987 blev havnen i Watchet (i Somerset) plyndret.

Fra 991 deltog danske og norske konger ofte i togterne.

Den 11. august 991 fandt et stort slag sted ved Maldon i Essex. Slaget endte med et angelsaksisk nederlag. Ved den lejlighed fik vikingerne for første gang i denne periode udbetalt en sum penge (danegæld), nemlig 10.000 pund, for at afstå fra yderligere angreb. I samme år blev Ipswich plyndret.

Den første gang overhovedet hvor der blev betalt danegæld, var i 865 i East Anglia.

Den 1. marts 991 blev der undertegnet en kontrakt mellem Æthelred II og hertug Richard I af Normandiet. Blandt andet var der en formulering, ifølge hvilken ingen af staterne måtte modtage eller støtte den anden parts fjender. Alligevel lod danskerne en flåde opankre i Normandiet i år 1000, dvs. efter Richard I's død. Som hævn herfor sendte Æthelred en del af sin flåde til den normanniske halvø Cotentin for at plyndre der, men angrebet mislykkedes.

I 992 blev der rejst en hær, der skulle overraske og bekæmpe de angribende vikinger. Men én af hærlederne, ealdorman Ælfric, sendte en advarsel til fjenden, som derfor slap væk. Samtidig forlod Ælfric den hær, som han stod i spidsen for. I 993 kom vikingerne til Staines ved floden Thames, og siden til Sandwich og Ipswich. Også i 993 blev Lindsey og Northumbria hærget. I 994 angreb en hær, anført af Svend Tveskæg og Olav Tryggvason, London, som de uden held forsøgte at erobre. I stedet plyndrede de både i Essex, Kent,

Sussex og Hampshire. I den følgende vinter opslog hæren sit kvarter ved Southampton. Herefter var det almindeligt, at vikingerne overvintrede i England.

I 997 hærgede vikingehæren i store dele af landet. De sejlede op ad Severnflodens munding på vestkysten, og dele af Cornwall, Devon og Wales blev plyndret. I 998 var hæren fortrinsvis i Dorset og dens vinterkvarter var på Isle of Wight. I 999 gik vikingerne via Thames-mundingen op ad floden Medway til byen Rochester. I et slag der vandt de over de engelske styrker. Herefter hærgede de det meste af det vestlige Kent.

Som før nævnt sejlede den danske flåde til Normandiet i år 1000. Mens vikingerne opholdt sig på kontinentet, hærgede Æthelred med sin hær Cumberland (det nordvestlige hjørne af England, senere en del af Cumbria). Årsagen skal have været et afslag på at betale skat, men var nok mere et ønske om at knuse de danske og disses støtter i denne landsdel. Den engelske flåde var også på vej til Cumberland, men blev forhindret af en kraftig storm. I stedet angreb flåden øen Man, der var behersket af nordboere. I 1001 blev bl.a. Hampshire ramt af plyndring fra vikingernes side, og herefter drog den fremmede hær til Isle of Wight.

Der var fornyede danske angreb, ledet af Svend Tveskæg, i 1003, 1004 og endelig 1013. I ét tilfælde forblev den danske hær i Sydengland i 3 år, og fjendtlighederne ophørte først efter betaling af en meget stor sum i danegæld. I 1005 var der udbredt hungersnød blandt befolkningen og den danske flåde vendte hjem, tilsyneladende uden at have foretaget angreb.

Æthelred og Ælfgifu

For mange af Æthelred's børn forud for ægteskabet med Emma har det været svært at fastslå moderens/mødrenes identitet. Det antages, at Æthelred har haft flere konkubiner udover sine mere legitime hustruer, også mens han var gift med Emma.

Æthelred blev gift med Ælfgifu i ca. 985. Hun døde i 2002. Den mest kendte af deres børn var Edmund, kaldet "Ironsides"; han blev ganske kortvarigt, nemlig 23. april-30. november 1016, konge af England.

Ælfgifu og Æthelred's børn udover Edmund var: Æthelstan, Ecgbeht, Eadred, Eadwig, Edgar, Eadgyth, Ælfgifu og Wulfhilda + muligvis 2 andre døtre.

Det antages, at Ælfgifu var datter af Thored, earl (jarl) af det sydlige Northumbria. Hun kaldtes "af York". Ælfgifu var ikke – som hendes svigermor Ælfthryth og hendes efterfølger Emma – salvet som dronning.

Enkelte steder har man omtalt en tidligere hustru (før Ælfgifu) ved navn Ælflæd. Hun skulle angiveligt være moder til 4 af de førnævnte børn herunder Edmund. At denne Ælflæd skulle have været hustru til Æthelred beror dog sandsynligvis på en fejlæsning.

Men det er langt fra givet, at Ælfgifu faktisk var moder til alle børnene.

Emmas vielse og kroning

Æthelreds 2.ægteskab i 1002 var med Emma af Normandiet, der jo var søster til den regerende hertug af Normandiet. Formålet med dette ægteskab var primært at forhindre krig mellem de to stater og at forhindre vikingeangreb på England med base i Normandiet. Med hensyn til vikingeangreb fik ægteskabet dog ingen betydning, angrebene blev snarere forstærket.

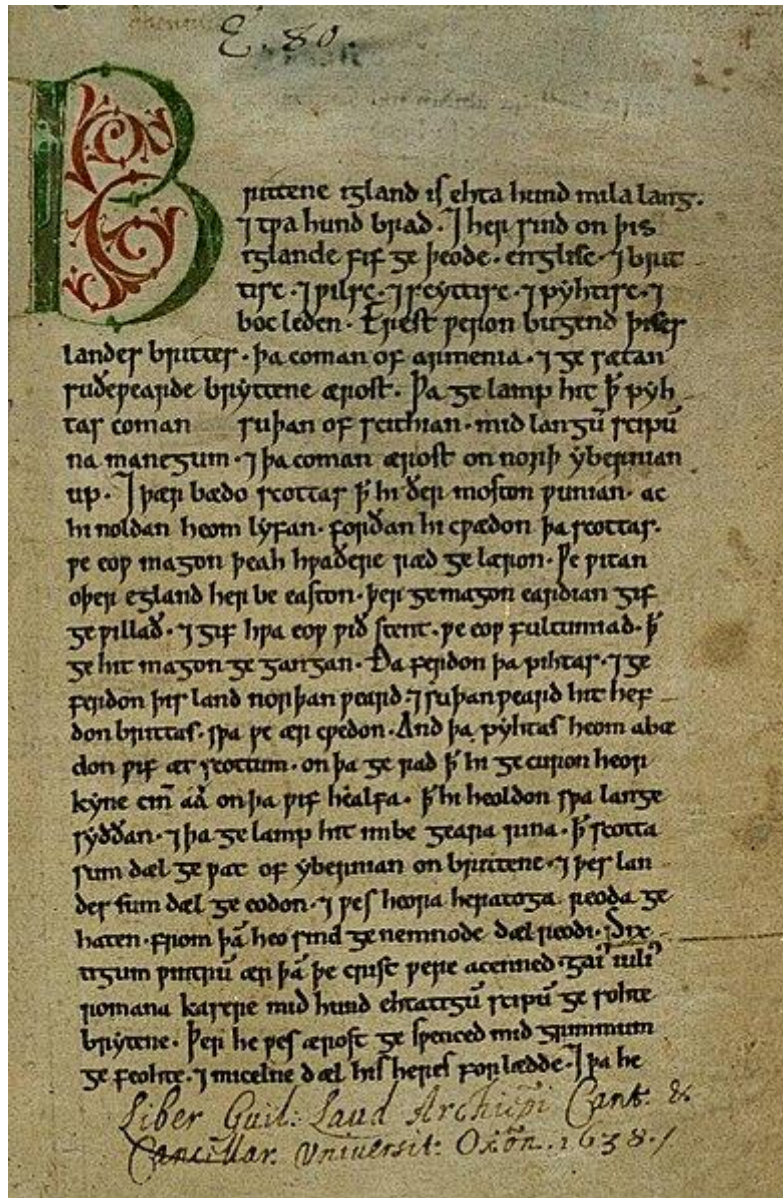
Æthelred var nødt til at skabe denne alliance, efter at Richard II havde brudt den kontrakt, der var indgået i 991 mellem Æthelred og hans far, Richard I. Æthelred måtte hindre normannerne i at huse nordiske vikinger, mens de forberedte angreb på England. Ægteskabet kom i stand i 1002, hvor Emma rejste til England. På rejsen var hun ledsaget af flere engelske stormænd, som Æthelred havde sendt til Normandiet – samt givetvis også et normannisk følge.

Æthelred modtog sin kommende hustru, da hun for første gang betrådte engelsk jord i Kent – formentlig Dover eller Sandwich - og ledsagede hende til Canterbury, hvor de blev gift, og hvor Emma blev kronet og salvet som dronning over England. Det foregik i byens katedral.

I ASC 1002 (oversat til moderne engelsk) berettes lakonisk om denne begivenhed: "Then, in the same Lent, came the Lady Elfgive Emma, Richard's daughter, to this land." - Lent, altså fastetiden, er de 40 dage, der går forud for Påskedag. Med andre ord varede fasten fra Askeonsdag til Skærtorsdag eller Påskelørdag, i 2002 har det været fra 18.febr. til 4.april. Der må her have været tale om slutningen af marts eller begyndelsen af april. Vielsen foregik ifølge nogle kilder på selve påskedag. d. 5.april.

Historikeren Henry of *Huntingdon* skriver således: "In the year 1002, Emma, the flower of Normandy, came into England and was crowned and received the title of queen".

Den primære kilde til begivenhederne under Æthelred II er Anglo-Saxon Chronicle (ASC). Den var udfærdiget på oldengelsk, og den foreligger i 5 hovedmanuskripter (A, B, C, D, E) samt flere fragmenter og kopier. Det ældste manuskript antages at være affattet i Wessex i slutningen af 800-tallet. Krønikerne for de følgende år blev skrevet af munke på 5 forskellige klostre. Derfor er der adskillige forskelle i manuskripterne, bl.a. kan begivenheder, der er foregået nær det ene af klostrene, være fyldigere omtalt i dette manuskript end i de andre.

Første side af Peterborough-krøniken, også kaldet E-versionen af Anglo-Saxon Chronicle(s). Dette manuskript blev udfærdiget på et kloster i Peterborough (nordvest for Cambridge)

Canterbury i den angelsaksiske tid:

Byen Canterbury var blevet udbygget og forstærket af romerne mellem det 1. og det 3. årh. Omkring år 600 blev byen centrum for den kristne kirke i Kent og siden (672) i hele England. Augustin, den pavelige udsending, der skulle omvende de hedenske angelsaksere, blev den første ærkebiskop i Canterbury. Katedralen i Canterbury blev grundlagt af Augustin i 597, iflg. *Bede* ved udbygning af en tidligere romersk kirke. I 842 og 851 led

Canterbury store tab under danske angreb. Det kloster, som Augustin havde bygget, blev genindviet af ærkebiskop Dunstan og fik navnet St. Augustine's Abbey. Også i Dunstan's tid blev der til katedralen tilføjet et kloster under Benediktinerordenen (formelt indviet i 997). Under vikingernes erobring af Canterbury i 1011 blev også katedralen hårdt ramt.

Katedralen i Canterbury i midten af 1600-tallet

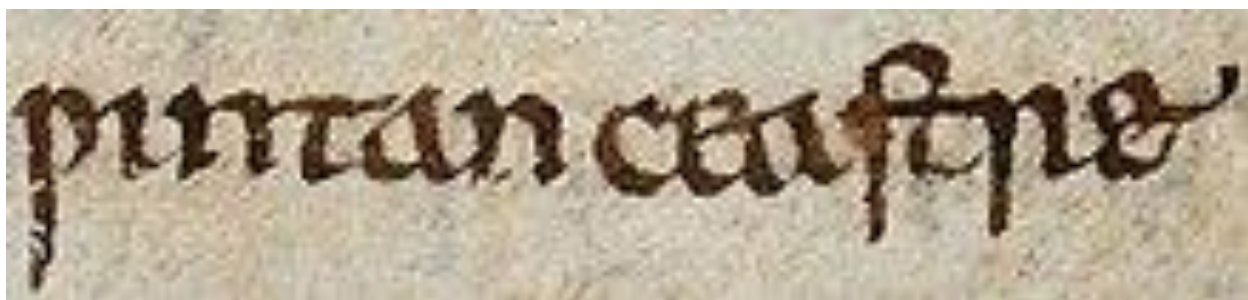
Efter ægteskabets indgåelse fik Emma det populære, angelsaksiske navn, Ælfgifu. I praksis, som det fremgår af hendes underskrifter, brugte hun dog kun navnet Emma. Det vil sige, at Emma faktisk var medunderskriver som vidne på dokumenter, udstedt af kongen. Dette skete dog i meget højere grad under ægteskabet med Knud.

Som dronning fik hun tildelt ejendomme i byen Winchester, byen Exeter i Devon og ejendomme i Nottinghamshire, Rutland samt formentlig flere steder, og hun blev én af de rigeste personer i landet.

Således fremgår det af et dokument fra 1009, at Emma fik overdraget en ejendom i midten af Winchester, på nordsiden af High Street, ikke langt fra klosteret New Minster. Denne ejendom bevarede hun til sin død. Her opholdt hun sig i sin tid som enkedronning, dvs. 1035-1052 – med undtagelse af et kortvarigt exil fra 1037 til 1040.

En del af de nævnte gaver blev overdraget som "morgengifu" (morgengave). Samtidig har Emma og Æthelred (vel snarere Æthelred alene) givetvis fået en medgift fra Emmas familie – moderen Gunnora eller broderen Richard II.

Winchester i den angelsaksiske tid:

Anglo-Saxon Chronicle. – En omtale af "Wintan ceastre" (Winchester)

(British_Library_Cotton_MS_Tiberius_A_VI,_folio_12r)

Winchester var blevet en betydelig by i romernes tid under navnet Venta Belgarum, opkaldt efter den keltiske stamme, Belgae, der beboede området. Efterhånden blev Winchester den 5. største by i Britannia. I tiden efter ca 450 indtog germanske stammer det meste af landet. Angelsakserne, som de senere blev kaldt, gav byen navnet Venta Ceaster, der senere blev til Wintanceaster og Winchester. I midten af det 7. årh. blev kirken Old Minster bygget og i 660 blev denne kirke en domkirke. Den mest berømte angelsaksiske konge, Alfred den Store af Wessex, der især er kendt for sin sejrige modstand mod de indtrængende vikinger, blev kronet som konge i 871, og han valgte Winchester som landets hovedstad. Alfred ombyggede og udvidede byen og indbyggertallet steg kraftigt i hans tid. Siden den tid var Winchester Wessex-kongernes residensby, således også under Æthelred II.

Winchester Cathedral, bygget fra 1079 og endeligt afsluttet 1532. Katedralen står på omtrent samme sted som de tidligere Old Minster og New Minster. ([Michael Coppins, Winchester Cathedral, from St Giles Hill, CC BY-SA 4.0](#))

”Danskermordet”

Det år, 1002, hvor ægteskabet mellem Emma og Æthelred fandt sted, er også kendt for en begivenhed af en helt anden karakter, nemlig ”danskermordet”. Datoen var St. Brice’s Day, dvs den 13.nov. Målet med denne kongeligt sanktionerede massakre var at dræbe ”alle danskere, der var i England”, og det ville nok i dag have fået betegnelsen etnisk udrensning. Hvor mange personer, der i virkeligheden blev dræbt, og hvor vidt drabene strakte sig i geografisk forstand, ved vi kun lidt om.

De danskere, der gennem 100 år eller mere var blevet en del af det engelske samfund, var nok ikke omfattet og kunne heller ikke let udskilles. Der skete tilsyneladende ingen eller få drab i Danelagen. I det hele taget hørte de dræbte vel til de klart identificerbare personer, dvs. nyankomne danskere og nordmænd, herunder medlemmer af den lejevær af vikinger, som kongen

havde taget i sin tjeneste, men som ikke desto mindre ved den første lejlighed vendte sig mod ham og sluttede sig til vikingerne igen.

Der er dog ingen tvivl om, at den brutale handling havde et betydeligt omfang.

Baggrunden for ordren om drabet var et rygte om et attentat på kongen fra danskerne side.

I ASC noteredes at kongen

“het ofslean ealle þa deniscan men þe on Angelcynne wæron; forðam þam cyninge wæs gecyð þæt hi woldan hine besyrwan æt his life siððan ealle his witan habban sippan þis rice”. (Ordered all Danish men to be killed who were among the English people because the king had been told that they would deprive him of his life and afterwards all his councillors, and then possess this kingdom).

Ifølge traditionen var Svend Tveskægs søster Gunhild samt hendes mand og søn blandt de dræbte. Gunhild Haraldsdatter var gift med Pallig Tokesøn, en dansker, der var blevet udnævnt til ealdorman af Devonshire.

Man ved, at der blev begået adskillige drab i byen Oxford. En gruppe af de danskere, der blev forfulgt, søgte tilflugt i Skt. Frideswide Kirke. Da forfølgerne ikke kunne komme ind i kirken, satte de ild på bygningen, så danskerne indebrændte. I 2008 fandt arkæologer i Oxford flere skeletter, omfattende mellem 34 og 38 mænd. Man kunne beregne, at de stammede fra omkring år 1000. På skeletterne var der spor af sværdslag og man kunne se, at de var blevet brændt. Yderligere har undersøgelser påvist, at ligene var af skandinavisk oprindelse. Det er derfor særdeles sandsynligt, at de var omkommet ved danskermordet i 1002.

Man har kunnet konstatere, at skelettet af en ung mand fundet i Oxford havde været ganske nært beslægtet med en ældre mand, hvis jordiske rester blev fundet på Fyn. (Cordes, 2022).

Da nyheden om massakren nåede til kong Svend i Danmark, var hans harme utvivlsomt stor, men dette har næppe været den eneste årsag til hans angreb på England i årene 1003, 1004 og 1013, angreb der til sidst medførte Æthelreds fald.

I 1004 lod Æthelred udfærdige et brev, hvor han i forbindelse med planerne for en genopbygning af St.Frideswide Kirke søgte at retfærdiggøre sin ordre fra 1002. Dette brev er udstedt i: “villa regia quae vocatur Hedingdone”, dvs på den kongelige ejendom Headington (der i dag er en østlig forstad til Oxford).

Krig mod udenlandske såvel som indenlandske fjender:

Æthelred's regeringstid var i sin helhed præget af talrige angreb fra vikingernes side, både som "hit and run" -aktioner med plyndringer og som egentlige erobringsforsøg. Vi hører i kilderne om vikingernes angreb på og plyndring og ødelæggelse af den ene by efter den anden, herunder også drab på indbyggere og voldtægt af kvinder. Disse angreb har utvivlsomt været særdeles brutale og skrækindjagende. Når de i kilderne omtales så udførligt, er én af grundene dog sikkert den, at angrebene også gik ud over kirkerne, klostrene og kirkens folk: munke, nonner, præster og biskopper, ja endda en ærkebiskop (i Canterbury). Det var også i kirkerne og klostrene, at de største rigdomme fandtes. Hvis det kun havde været menigmand, der var blevet ramt, havde omtalen af angrebene måske været lidt mere afdæmpet. Man må tænke på, at hovedkilden, Den Angelsaksiske Krønike, var skrevet af munke.

Det er forståeligt, hvis Æthelred blev grebet af en dyb frustration, fordi han trods enkelte sejre og især adskillige betalinger af tribut til vikingerne, ikke var i stand til at standse de konstante angreb på landet. Desværre lod han noget af sin vrede gå ud over landets egne indbyggere, danskere såvel som angelsaksere, der støttede danskerne, altså mod indenlandske fjender, reelle såvel som potentielle.

De angreb, generobringsforsøg og straffeekspeditioner, der blev foretaget fra kongens side mod byer og områder, der havde støttet og huset vikinger, var lige så brutale som vikingernes anfald.

Her skal blot nævnes nogle få: overfaldet på øen Man (mellem England og Irland) i år 1000, Cumberland (år 1000), Rochester 986, York-området, Lindsey-regionen (1014). De talrige drab og omfattende ødelæggelser i Lindsey, udført af den kongelige hær efter kongens tilbagevenden fra sit exil i Normandiet, var medvirkende til, at hadet mod Æthelred her og andre steder på den engelske østkyst blev lige så stærkt som vreden mod de danske erobrere. Hertil kommer det andetsteds omtalte "danskermord" i 1002, ikke mindst i London og Oxford.

Ægteskabet

Emma fødte Æthelred 3 børn: Edward, Alfred og datteren Goda (Godgifu). Af disse blev Edward konge i 1042, Alfred blev dræbt i 1036 og Goda blev (ca. 1025) gift med Drogo, greve af Vexin, og ved dennes død i 1035 giftede hun sig med Eustace, greve af Boulogne.

Det er mest sandsynligt, at Emma og Æthelred ikke var i stand til at kommunikere i begyndelsen af ægteskabet. Man har diskuteret, hvilke sprog Emma beherskede som ung pige. Fransk var givetvis hjemmets sprog. Det er næppe sandsynligt, at hun har kunnet latin på dette tidspunkt. Det er muligt men næppe troligt, at hun har haft kendskab til oldnordisk via moderen. Det mest sandsynlige er, at hun kun har kunnet tale fransk, og Æthelred kun angelsaksisk.

Et vigtigt skrift, *Encomium Emmae Reginae* der skulle styrke Emmas omdømme og position blev udfærdiget i sønnen Hardeknuds regeringstid (1040-1042). Det er bemærkelsesværdigt, at skriftet slet ikke omtaler hendes ægteskab med Æthelred.

Emma og Æthelred's første barn, sønnen Edward (senere konge med tilnavnet Bekenderen) menes at være født i den lille by Islip 8 km nord for Oxford mellem 1004 og 1005. Ifølge traditionen blev han også døbt i en kirke her. I så fald kan Emma altså placeres her eller i omegnen på dette tidspunkt, og der må have været en kongelig ejendom nær Islip.

Emma og Æthelred's 2.søn, Alfred, blev født omkring 1005.

I samtiden forlød det (gengivet af historikeren *Malmesbury*) at Æthelred forsømte sin hustru groft, mens han til gengæld brugte megen tid hos skøger ("degraded the royal dignity by his intercourse with harlots").

Malmesbury ("*Gesta*") skriver også om Emma, at hun

"conscious of her high descent, became indignant at her husband, as she found herself endeared to him neither by her blameless modesty nor her fruitfulness".

Roger of *Wendover* mener, at der kan have været fejl på begge sider, men at

"the King was so petulant (grov) to his wife, that he would scarcely admit her to intimacy".

Duncan skriver at Emmas broder, Richard II af Normandiet, fik kendskab til Æthelred's dårlige behandling af Emma og hans umoralske levevis i det hele taget, hvorfor han protesterede kraftigt overfor Æthelred.

Fortsatte vikingeangreb og endelig erobring

En normanner ved navn Hugh blev udnævnt til at være Emmas reeve (guvernør). Man kan vanskeligt forestille sig, at Emma med sin unge alder personligt har udnævnt Hugh. Derimod er det højst sandsynligt, at det er Richard II, der har truffet dette valg.

Hugh fik ansvar for byen Exeter, der ejedes af dronningen, og hele Devonshire. I 1003, da kong Svends styrker belejrede Exeter, blev byen forrådt af Hugh, der skaffede danskerne adgang til byen. Nogle mener dog, at det nærmere drejede sig om en pligtforsømmelse. Vikingerne jævnedes bymuren med jorden, plyndrede og brændte byen. Først under kong Knud begyndte man at genopbygge Exeter.

Efter Exeter drog vikingerne gennem Wessex helt til Wilton og Salisbury, hvorefter de vendte tilbage til skibene.

1004 landede en vikingeflåde ledet af Svend i Norfolk på Englands østkyst. Angelsaksernes plan om at brænde de fjendtlige skibe mislykkedes, men i den afgørende kamp kæmpede angelsakserne så indædt, at danskerne kun undslap med nød og næppe. Det var Ulfcytel Snillingr, der var den dygtige leder af hæren fra East Anglia. Bagefter skal danskerne have sagt, at de aldrig havde mødt så effektiv en modstand, som den, de her havde fået fra Ulfcytel's side.

I 1006 blev byen Reading ødelagt af vikingerne. I dette år fik angriberne 36.000 pund fra indbyggerne for at ophøre med fjendtlighederne.

I 1008 beordrede Æthelred, at der skulle bygges en overordentlig stor engelsk flåde. Selvom det var en stor opgave, der krævede mange penge fra hele landet, blev byggeriet fuldført inden udgangen af 1009. Desværre gik en meget stor del af flåden kort efter tabt, dels på grund af mytteri, hvor mange skibe blev bortført, dels stormvejr, hvor de skibe, der forfulgte de flygtende skibe, sank.

Også i 1009 og 1010 var der vikingeangreb på England. I 1009 ledte vikingen Thorkel den Høje en invasion af England. Hæren landede i Kent og hærgede Sydengland. Næste år angreb hans hær Ipswich og hele East Anglia og besejrede flere forsvarsstyrker. Han trak sig først tilbage, da han havde modtaget en stor sum penge som danegæld.

Det hævdes, at Æthelred i 1009 sendte bud til sin svoger Richard i Normandiet for at anmode om hjælp i kampen mod vikingerne, en anmodning som Richard afslog.

Vikingerne indtog Canterbury i september 1011. Her havde befolkningen i lang tid forsvaret byen mod erobringsforsøg. Da en del af bymuren var brudt ned, efter sigende muliggjort ved forræderi begået af abbed Ælfmar fra Canterbury, strømmede angriberne ind i byen, og der skete nu en regulær nedslagning af indbyggerne. Ifølge nogle kilder skyldtes byens erobring også et andet forræderi, nemlig fra eldorman Eadric Streona's side, idet han sammen med sin egen hær gjorde fælles sag med vikingerne for at hævne sin bror, der var blevet dræbt af byens adelsmænd.

Ærkebiskop Ælfheah af Canterbury blev taget til fange. Der blev krævet en stor løsesum for ham. Ælfheah nægtede at lade sine landsmænd betale, hvorefter han blev myrdet (i 1012). Vikingelederen Thorkel den Høje tog afstand fra dette drab, og med 45 skibe og en del af hæren gik han over på Æthelred's side for at forsvare England mod yderligere angreb.

I 1012 fik danskerne udbetalt en danegæld på et rekordstort beløb, nemlig 48.000 pund for til gengæld at forlade England.

I 1013 blev England invaderet af Svend Tveskæg og hans søn Knud. Hæren sejlede fra Danmark og gik i land ved Sandwich i Kent. Straks efter sejlede flåden dog mod nord til Humber-mundingen, hvorfra den fortsatte op ad floden Trent til byen Gainsborough. Her slog hæren lejr, og Svend oprettede sin base på Gainsborough Castle.

Først erobrede danskerne alle lande nord for "Watling Street" (navnet på en gammel romersk vej, der gik fra Kent mod nordvest).

Da dette område var sikret, gik Svend sydpå til Oxford og siden Winchester, Begge disse byer overgav sig. Efter et forgæves forsøg på at indtage London (hvor Æthelred opholdt sig), drog den danske hær mod vest til Bath, hvor de slog lejr. Her mødtes Svend med lokale ledere fra hele det vestlige England, og de anerkendte ham som konge.

Landflygtighed

Efter Svends magtovertagelse var kongefamilien nødt til at gå i exil. I august 1013 (*Wendover*), rejste Emma til Normandiet for at søge beskyttelse hos sin

broder, hertugen. Hun var da ledsaget af Ælfsige, abbed af Peterborough. Kort efter fulgte sønnerne Edward og Alfred ledsaget af biskoppen af London. Æthelred opholdt sig nogen tid hos flåden, der lå opankret på Thames, formentlig på et af Thorkel den Højes skibe. Men midt om vinteren tog han ophold på Isle of Wight, som den danske flåde havde rømmet. Siden flygtede han til Normandiet.

Svend som konge

I november 1013 overgav London sig, da de frygtede for de ødelæggelser, som Svends hær kunne forårsage.

Efter at London havde anerkendt danskeren som konge, var Svend reelt hersker over hele England. Den officielle udnævnelse til konge fandt sted juledag i 1013. Hans kongeværdighed skulle dog kun vare et par måneder.

Emma og de to sønner hun havde med Æthelred, Alfred og Edward, flygter til Normandiet efter Svends magtovertagelse i 1013. Man har her forestillet sig, at moderen og sønnerne flygtede sammen, hvilket jo også ville være det naturlige. Datteren Godgifu (Goda) omtales sjældent.

Emma og hendes sønner bliver modtaget af hertug Richard II af Normandiet

(Cambridge University Library, Ee.3.59: fol. 4v)

Svend døde 3. febr. 1014 i Gainsborough. Hans lig blev bragt tilbage til Danmark.

Hans hustru (og Knuds mor), Gunhild, overlevede ham. Gunhild var datter af Mieszko I af Polen. Forskudt af Svend opholdt hun sig i en periode indtil 1014 (eller 1015) i Polen hos sin bror, kong Bolesław I.

Ved Svends død blev hans ældste søn, Harald (f. 989), konge af Danmark. Imens var hans bror Knud (f.995) i England. På det tidspunkt, hvor Svend døde, opholdt Knud sig i Lindsey med flåden. Den danske hær og folket i hele Danelagen valgte Knud til deres konge. Flere blandt den engelske adel gik også ind for Knud.

Æthelred vender tilbage

Men witan'en og stormændene sendte bud til Æthelred i Normandiet og erklærede, at de foretrak deres egen konge, på betingelse af at han fremover ville regere mere retfærdigt end hidtil. Æthelred bekræftede dette og lovede

også, at han ville behandle dem, der havde kæmpet imod ham, med mildhed og tilgivelse. Han underskrev hermed en slags håndfæstning, som han dog slet ikke overholdt.

Æthelred, Emma og børnene vendte i foråret tilbage til England. Æthelred sendte en hær til Lindsey og vandt en sejr over Knud, der måtte flygte med flåden til Sandwich. Skibene medførte de gidsler, som Svend havde modtaget af angelsaksiske stormænd som sikkerhed for deres løfter om støtte til danskerne. De disse stormænd efter Æthelred's tilbagevenden overførte deres loyalitet til denne, anså Knud deres løfter for brudte, og derfor satte han ganske vist gidslerne – alle unge mænd - i land i Sandwich, men han frigav dem først, efter at han som hævn havde hugget deres hænder, ører og næser af.

Denne ekstreme og unødvendigt brutale handling lå som en skygge over Knud i mange år fremover.

Derefter sejlede Knud til Danmark. Æthelred hærgede hele Lindsey som hævn for befolkningens støtte til Knud, og han dræbte alle de indbyggere, han kunne finde. Dette var bestemt ikke i overensstemmelse med den "håndfæstning", som han kort forinden havde underskrevet for at blive konge. Kort efter dræbte Æthelred – efter råd fra den forræderiske ealdorman Eadric Streona - et stort antal danske stormænd og deres støtter.

Det kan undre, at Æthelred tilsyneladende fredede denne Eadric Streona (der i øvrigt var Æthelred's svigersøn, gift med datteren Eadgyth), selv om Eadric gennem en halv snes år flere gange havde skiftet side mellem kongen og vikingerne. Æthelred's efterfølger, Knud den Store, lod Eadric henrette i 1017.

Knud vender tilbage

Efter at det var lykkedes ham at rejse en tilstrækkeligt stor hær i Danmark, vendte Knud i august 1015 tilbage til England for at generobre landet. Han gik i land i Sandwich. Han trængte gennem hele Kent, Wiltshire, Dorset og Somerset, dvs. tværs over hele det sydlige England. I 1016 kom turen til Mercia og Northumbria.

Æthelred dør og Edmund tager magten

Æthelred døde d. 23. april 1016 i London.

Edmund, kaldet Ironside (Jernside), Æthelred's søn med Ælfgifu, indledte en kamp med sin far om magten i det sidste år, hvor faderen levede.

Efter faderens død blev Edmund reelt konge, først og fremmest anerkendt af byen London. Men andre, heriblandt biskopper, abbeder og ealdormen valgte Knud til konge ved et møde i Southampton.

Kampen mellem Knud og Edmund

Edmund bekæmpede ivrigt Knuds invasionsstyrke. Knud ville være nødt til at besejre Edmund for at blive enekonge.

I maj indledte Knud en belejring af London. På det tidspunkt var Edmund i Wessex for at søge støtte. Det fremføres af nogle (*Lappenberg, Thietmar*), at der under Knuds belejring af London - efter Æthelred's død i denne by – blev stillet krav fra belejrerne om udlevering af enkedronningen og børnene samt betaling af en stor sum penge – mod til gengæld at frede byen. Kravet blev ikke opfyldt, da danskerne i stedet valgte at tage byen med storm, et angreb som imidlertid blev afvist af byens forsvarere.

Det antages altså her, at Emma og sønnerne befandt sig i London ved Æthelred's død.

Imidlertid nærmede Edmunds hær sig de danske styrker. Der var et par kampe, hvor englænderne vandt, men i den afgørende kamp ved Ashingdon (18.oktober 1016) sejrede Knuds styrker.

For at undgå yderligere blodsudgydelse blev der undertegnet en kontrakt, ifølge hvilken Edmund beholdt landet syd for Thames, mens Knud fik resten af England, incl. London.

Edmund levede kun en måned efter kontraktens underskrivelse. Dette dødsfald virker næsten lidt for belejligt for Knud. Der er dog ingen sikre vidnesbyrd om mord. Edmund kan lige så vel være afgået ved døden som følge af sår, pådraget i kamp.

Den 30.november blev Knud anerkendt som konge over hele England.

Emmas korte enkestand

Som kronet overhoved over England valgte Knud at gifte sig lovformeligt med Æthelred's enke, Emma. Hermed ønskede han at skabe et venskabeligt forhold til Normandiet og samtidig etablere en grad af dynastisk kontinuitet i det angelsaksiske samfund.

Det er uklart, hvor Emma præcist opholdt sig i slutningen af 1016 og begyndelsen af 1017, således også hvorfra hun rejste (eller blev bragt til) Knuds hof.

I ASC under 1017 står: *"and before the calends of August the king gave an order to fetch him the widow of the other king, Ethelred, the daughter of Richard, to wife."*

Roger of *Wendover* skrev (ganske vist under 2018): *"Cnute therefore sent into Normandy to Duke Richard for his sister Emma, king Ethelred's wife, who accordingly in the month of July came to England and was united to king Cnute in lawful wedlock"*.

Lappenberg skrev, at Emma og de to sønner boede hos broderen Richard i Normandiet før ægteskabets indgåelse.

Det er vel muligt, at Emma og børnene allerede efter Æthelred's død rejste til broderen Richard II i Normandiet, ligesom de gjorde 3 år tidligere. Mere sandsynligt er det dog, at Emma tog ophold i Winchester, der lå i det sydlige England, som Edmund, Emmas stedsøn, regerede over, og at hun først efter Edmunds død (30. november 1016) rejste til Normandiet. Emmas og de tre børns rejse til Rouen foregik tilsyneladende via Flandern.

Heraf følger, at Knud måtte sende bud til Normandiet og anmode om at få Emma til ægte.

Det er dog også blevet foreslået, at Emma lod sin mands lig blive bragt til klosteret i Wilton, hvorefter hun drog til sin ejendom i Winchester. Herimod taler pålidelige vidnesbyrd om, at Æthelred blev begravet i St. Paul's Cathedral i London. Imidlertid gik graven tabt under den store brand i London i 1666.

Det vil sige, at Æthelred lod sig begrave i London, hans foretrukne by, mens Emma og (før hende) Knud blev begravet i Winchester, hvormed de fulgte traditionen for flere af Wessex-regenterne incl. Alfred den Store. Man kan naturligvis også spekulere på, om det var de usikre forhold (krigen mellem Edmund og Knud), der gjorde det nødvendigt at begrave kongen i den by, hvor han døde.

Endelig er det en mulighed, at en aftale om ægteskab mellem de to hovedpersoner blev indgået ved direkte kontakt i England, således at Emma (men ikke børnene) forblev i England efter Edmunds død. Men også i et sådant tilfælde ville det have været nødvendigt for Knud at opnå Emmas bror, Richards, accept. Den overvejende baggrund for Knuds ønske om denne ægteskabelige forbindelse har utvivlsomt været politisk, men også Emma har sikkert været positivt indstillet på at indgå denne forbindelse, da hun havde et stærkt ønske om at bevare sin position som dronning.

I juli 1017 fandt Knud og Emmas bryllup sted. Hermed var en dansk/norsk-normannisk-engelsk-dansk forbindelse knyttet.

Efterskrift:

Emma fødte Knud 2 børn: sønnen Hardeknud /Harthacnut/ og datteren Gunhilda. Ved Knuds død i 1035 var den naturlige arving Hardeknud, men han var da optaget af problemer i Danmark. Efter 2 års ventetid blev Harald, søn af Knud og Ælfgifu, udnævnt til konge, ihærdigt promoveret af sin moder og meget mod Emmas vilje. Først i 1040 kunne Hardeknud indtage sin retmæssige plads. Efter hans utidige død i 1042 gik imperiet i opløsning, og Edward, søn af Emma og Æthelred (og dermed tilhørende Wessex-dynastiet) blev konge af England. Edward var dog også halvbror til den sidste danske konge, Hardeknud. Edward havde et meget anstrengt forhold til sin moder, der havde svigtet ham til fordel for sin søn med Knud. Emma måtte forblive i sin bopæl i Winchester og havde ikke længere nogen politisk betydning. Emma døde i 1052 – ca. 65 år gammel - og nåede således ikke at opleve sin slægtning, William, som engelsk konge.

Forkortelser:

OE = Oldengelsk

ASC = Anglo-Saxon Chronicle

ss

Læs også noterne på de følgende sider. Her er der uddybende oplysninger om alle stednavne, personnavne samt ældre ord og begreber

ss

NOTER

Stednavne.

Der er ikke noter til flg stednavne: Danmark, Norge, England, Skotland, Wales, Irland, Island, Grønland, Frankrig, Paris, Spanien

Ashingdon (Assendun), - landsby i Essex, Sydøstengland. I nærheden udkæmpedes et slag mellem Edmund Jernside og Knud den Store i 1016.

Bath, - by i Somerset, Sydvestengland. Navnet hentyder til de romerske bade på stedet. Det latinske navn på byen var i øvrigt Aquae Sullis.

Blois, - grevskab i Frankerriget, sydvest for Paris

Boulogne, - grevskab i Frankerriget, centreret omkring byen Boulogne-sur-Mer ved Dover-strædet, syd for Calais og overfor Hastings i England

Britannia, - romernes navn på England

Canterbury, by i Kent, Sydøstengland. Domkirkeby. Emma og Æthelred II blev viet her.

Chester, - by i Cheshire, Vestengland. Her byggede romerne en fæstning (latin: castrum, hvoraf oldengelsk: ceaster)

Cornwall, - en halvø i Sydvestengland, grænser mod nordøst til Devon. Cornwall var tidligere et keltisk kongerige, inden det blev et engelsk county. Navnet kommer af cornisk Kernow (eller Cernaw). Floden Tamar adskiller Cornwall fra Devon.

Cotentin, - halvø i Normandiet

Cumberland, - historisk county i Nordvestengland, nu en del af Cumbria county. Både navnet Cumberland og navnet Cumbria stammer fra det keltiske kombroges.

Cumbria, - (i dag) et county i Nordvestengland

Danelagen (Danelaw, Dena lagu), - område i Nord- og Østengland under dansk kontrol, etableret i sin første udstrækning ved en kontrakt mellem kong Alfred den Store af Wessex og vikingehøvdingen Guthrum i 886.

Devon (Devonshire), - tidl. shire, nu county i Sydvestengland. Her fandtes i den keltiske tid et kongerige: Dumnonia. På ældre walisisk var rigets navn Dyfneint, på nyere cornisk er det Dewnans.

Dorset (Dorsetshire), - tidl. shire, nu county i Sydvestengland. Navnet Dorset kommer af navnet på det folk, der slog sig ned her: dornsætān. Heraf betyder "-sætān" bosættere.

Dover-strædet / Strait of Dover - Strædet der forbinder Den Engelske Kanal med Nordsøen

East Anglia, - tidl. kongerige, senere Norfolk og Suffolk counties, Østengland

Den Engelske Kanal, - havet mellem Sydengland og Nordvestfrankrig. På fransk kaldes det "La Manche". Længden er ca. 560 km. og bredden varierer mellem 240 og 34 km (det sidste ved Strait of Dover).

Epte, en smal flod i Normandiet. Det er en højre biflod til Seine

Essex, - county i Sydøstengland, tidl. del af Østsaksernes Kongerige. Oldengelsk: Éastseaxe

Exeter, - by i Devon, Sydvestengland. Byen blev erobret og ødelagt af vikingerne i 1003.

Flandern, Vlaanderen, - land syd for Frisland, c. det nuv. Belgien

Frankerriget (Franken), - land der i 843 blev opdelt Vestfranken, Mellemlfranken og Østfranken. Vestfranken omfattede den største (vestlige) del af det nuværende Frankrig, Mellemlfranken gik fra det nordlige (nuværende) Italien op til og med det nuværende Holland, Østfranken omfattede omtrent det Vesttyskland, der opstod efter 2.verdenskrig. Senere blev Mellemlfranken delt mellem de lande vi i dag kender som Frankrig, Tyskland, Italien, Schweiz, Holland, Belgien og Luxemburg.

Frisland, Friesland, Frisia - land ved Nordsøkysten, nord for Frankerriget, i dag det vestlige Holland og en del af Nordvesttyskland. Det antages, at frisere deltog i den germanske indvandring til England i 400-tallet.

Gainsborough, - by i Lincolnshire ved floden Trent, nordvest for byen Lincoln. I 1013 valgte Svend Tveskæg borgen her som sit hovedkvarter under

sin erobring af England. Efter sejren, i hans korte regeringstid (december 1013 - 3.februar 1014), var byen også hans administrative centrum. I den periode var Gainsborough den faktiske hovedstad i England og Danmark.

Hampshire, - shire i Sydengland, senere county, var den centrale del af Kongeriget Wessex med hovedbyen Winchester. Navnet kommer af oldengelsk Hámtúnscír, igen fra byen Hámtún, det senere Southampton.

Hastings, - havneby i Sussex (i dag East Sussex). I denne havn lod William Erobreren sin flåde ligge for anker, mens hans hær udkæmpede det berømte slag den 14.oktober 1066, 11 km nordvest for byen, hvor byen Battle (navnet betyder "Slaget") nu ligger. Dette slag var indledningen til den fuldstændige erobring af England og til Williams kroning som konge af England.

Humber, - flod i Østengland. Humber-floden og dens munding danner grænse mellem de historiske kongeriger Northumbria mod nord og Lindsey mod syd.

Ipswich, - (i middelalderen: Gippeswic) havneby i Suffolk, Østengland

Isle of Man (Man), - ø i det Irske Hav mellem Nordengland og Nordirland. Befolkningen taler et gælisk sprog: Manx. - Tynwald, efter sigende det ældste, stadig fungerende parlament i verden, blev grundlagt på Man i Godred Crovan's regeringstid (1079-1095).

Isle of Thanet, ø ved Kent, Sydøstengland (i dag en del af fastlandet). Ifølge historikeren Bede var det her, de første germanske indvandrere gik i land i midten af det 5.årh.

Isle of Wight, - ø ud for – og tilhørende – Hampshire i Sydengland. På denne ø overvintrede vikingehærene i adskillige år.

Islip, - landsby i Oxfordshire, 8 km nord for Oxford. Det menes at Edward, Emma og Æthelred's ældste søn, blev født her.

Jelling, - gammelt kongesæde i Østjylland. Hertil knyttes vor viden om de danske konger Gorm den Gamle og sønnen Harald Blåtand (far til Svend Tveskæg)

Kent, - county og tidligere kongerige i Sydøstengland. Af oldengelsk: Cantware (indbyggere i Kongeriget Kent)

Kingston upon Thames, - by i Surrey, Sydengland, i dag i Sydvestlondon

Lindisfarne, - ø ud for Englands nordøstkyst, indgår i Northumberland. Øen – også kaldet Holy Island – er omtalt i dokumenterne fra 500-tallet. Det kloster på øen, som vikingerne hærgede i 793 (8.juni) var grundlagt i 635, da Oswald var konge af Northumbria. De ruiner der nu ses, er af et senere kloster fra begyndelsen af 1100-tallet.

Lindsey, - tidl.kongerige på Englands østkyst, i det 7.årh. indlemmet i Northumbria. Lindsey lå mellem floden Humber's munding (mod nord) og "The Wash", der er en bugt og flodmunding, hvor adskillige floder har deres udløb.

London, - by i Sydengland ved floden Thames; London blev grundlagt af romerne kort efter deres erobring af England i år 43. Romerne kaldte byen Londinium, antagelig med udgangspunkt i et tidligere keltisk navn. London blev tidligt en vigtig handelsby og havneby og var hovedstad i den romerske provins Britannia, fra omkring år 100 til romernes tilbagetrækning omkring 410. Angelsakserne, der invaderede landet efter romernes tilbagetrækning, kaldte i tidernes løb stedet under forskellige navne: Lundenwic, Lunden, Lundenburh. Fra midten af 500-tallet blev London en del af Kongeriget Essex. Omkring 670 kom byen under Kongeriget Mercia.

Siden Alfred den Store var Winchester hovedstad, men Æthelred II foretrak tilsyneladende London. I 1016 kom London sammen med hele Wessex syd for Thames under Edmund Jærnsides kontrol. Efter Edmunds død samme år blev Knud den Store konge af hele England. London blev hovedstad i England efter den normanniske erobring i 1066.

Maldon, - by i Essex, Sydøstengland. I 991 fandt der et slag sted nær Maldon

Man – se: Isle of Man

Medway, - flod i Kent, Sydøstengland. Længde 113 km, heraf 21 km i East Sussex, resten i Kent. Floden har det næststørste opland i England efter Thames.

Mercia, - et kongerige i Midtengland; var længe det dominerende angelsaksiske rige syd for Humber-floden

Neustrien, Neustria, - en nordvestlig del af Frankeriget (omfattede Paris)

Norfolk, - county i East Anglia, Østengland. ("De Nordlige Folks Land")

Normandiet, Normandy, Normandie, – hertugdømme i det nuv. nordvestlige Frankrig, daværende hovedstad: Rouen

Northumberland, - et county i Nordøstengland. Navnet betyder "nord for floden Humber". I ASC kaldes det *Norð hymbra land*. Det nuværende Northumberland var den centrale del af kongeriget Bernicia, der forenet med det sydfor liggende Deira kom til at udgøre hovedparten af riget Northumbria (se dette).

Northumbria, - et tidl.kongerige, Nordøstengland. Navnet betyder "nord for floden Humber". Kongeriget omfattede det nordlige England og det sydøstlige Skotland. Oldengelsk navn: Norþanhymbra Rīce.

Oxford, - by i Oxfordshire, nordvest for London. Det kendte universitet i byen blev grundlagt i 1100-tallet. Navnet kommer af "Oxnaford" (Oksernes vadested). I 900-tallet var Oxford en vigtig grænseby mellem Mercia og Wessex.

Oxfordshire, - (nu county) nordvest for London

Peterborough, - by i Cambridgeshire, Østengland. På klosteret her blev én af versionerne af Anglo-Saxon Chronicle udfærdiget.

Picardiet, Picardie, - land/frankisk region nordøst for Normandiet

Portland, - ø ud for Dorset på sydkysten af England. I 787 eller 789 anløb et vikingskib havnen på øen.

Reading, - by i Berkshire, Sydengland. I 700-tallet blev byen kendt som Readingum, formentlig af Readingas, navnet på en angelsaksisk stamme.

Rochester, - by i det nordlige Kent, Sydøstengland.

Rouen, hovedstad i Normandiet, tidligere i Frankerriget

Rutland, - i 1000-tallet et distrikt i Nottinghamshire, i dag et selvstændigt county i Østengland, det mindste county i England

Saint Quentin, - by i Frankerriget, nordøst for Paris, hovedstad i grevskabet Vermandois

Salisbury, - by i Wiltshire, Sydengland. Lige nord for byen (ca. 3 km fra centrum) ligger ruinerne af Old Sarum, den første begyndelse til byen. Her har der boet mennesker siden 3000 år fvt.

Sandwich, - havneby i Kent, Sydøstengland (ligger nu længere inde i landet). Her landede Knud den Store med sin flåde i sommeren 1015.

Seine, - flod i Frankeriget, nuv. Frankrig

Severn, - flod i Sydvestengland. Flodmundingen adskiller Devon og Somerset fra Wales.

Somerset, - tidl. Somersetshire, county i Sydvestengland. Navnet Somerset kommer af navnet på de angelsaksiske bosættere her: sumorsætan.

Somme, - flod i Frankerriget, nuv. Frankrig

Southampton, - havneby i Hampshire, Sydengland. I den angelsaksiske periode først kendt som Hamwic, der senere blev til Hamtun og Hampton. Byen blev hårdt ramt ved angreb fra vikinger.

Staines, - by ved floden Thames, umiddelbart vest for London

Suffolk, - county i Østengland. Var en del af det gamle kongerige East Anglia.

Sussex, - county i Sydøstengland, tidl. kongerige, grænser mod syd til Den Engelske Kanal, er nu delt i East Sussex og West Sussex.

Thames (Themsen), flod i Sydengland, der udspringer nær landsbyen Coates lige sydvest for byen Cirencester, sydøst for Gloucester, ikke langt fra den walisiske grænse. Under sin vej mod øst, løber floden gennem Oxford, Reading og London. Thames adskiller (mod nord) Essex, Middlesex, Buckinghamshire og Oxfordshire fra (mod syd) Berkshire, Surrey og Kent.

Trent, - flod i Østengland, sydlig biflod til Humber. Udvalgte byer langs floden er Gainsborough, Newark-on-Trent, Nottingham, Weston, Stoke-on-Trent.

Venta Belgarum, romernes navn på Winchester, se dette

Venta Ceaster, - angelsaksisk navn på Winchester, se dette

Vermandois, - grevskab i den nordlige del af Frankerriget

Vestfranken, Det Vestfrankiske Rige, grundlaget for det nuværende Frankrig

Vexin, - grevskab i Frankerriget. Normandiet, der blev oprettet i 911, grænsede mod øst til floden Epte. Vexin lå da på begge sider af floden, men det blev således delt i en normannisk og en frankisk (østlig) del.

Watchet, - havneby i Somerset, Sydvestengland

Wessex, - kongerige i Sydvest- og Sydengland. Oldengelsk: Westseaxe. Vestsaxernes land.

Wilton, - by i Wiltshire, Sydengland. Byens historie går tilbage til 700-tallet og fra 800-tallet var Wilton hovedby i Wiltshire.

Wiltshire, - shire i Sydengland. På oldengelsk hed det Wiltunscire og var en del af Kongeriget Wessex. Det var oprindeligt landet tilhørende wilsætan, et angelsaksisk folk. Navnet wilsætan for bosætterne på stedet og navnet Wiltshire kommer af bynavnet Wilton

Winchester, - domkirkeby i Hampshire, Sydengland. Hovedstad i Wessex-dynastiets tid, fra Alfred den Store, dvs. fra 871 til 1066.

Wintanceaster, - angelsaksisk navn på Winchester, se dette

York, - by i Yorkshire, Østengland. Domkirkeby, grundlagt af romerne i år 71 som Eboracum. Både byen og den sydlige del af Northumbria (det moderne Yorkshire) fik det oldnordiske navn Jórdvik, idet det var behersket af nordiske høvdinge i det sene 9.årh. og første halvdel af det 10.årh.

Personnavne

Alfred, - ca. 1005-1036, søn af Æthelred II og Emma

Alfred the Great, - 848-899, konge af Wessex 871-886, angelsaksisk konge 886-899.

Arnulf I, - ca. 895 – 964, greve af Flandern 918-964

Augustin (Augustine) af Canterbury, - død 604, ærkebiskop af Canterbury, grundlægger af den engelske kirke

Bede (Beda), - 672 – 735, angelsaksisk (engelsk) præst og forfatter (bl.a. kirkehistoriker). Hans hovedværk var det berømte skrift om Englands (kirke)historie: Historia ecclesiastica gentis anglorum, der blev færdiggjort i 731.

Bernard le Danois, - ca. 880 – før 960, normannisk adelsmand

Bolesław I Chrobry, - 967-1025, fyrste af Polen 992-1025, konge af Polen 18.4.1025-17.6.1025, søn af Mieszko I

Charles III, 879 – 929, konge af Det Vestfrankiske Rige 898-922

Drogo, - 996-1035, greve af Vexin

Dudo af Saint-Quentin, - ca.965 - før 1043, frankisk historiker. Dudo nævner i sit skrift om de normanniske fyrster en "Haigroldus rex Daciae". Kongens navn anses for at være Harald og landet for at være Danmark (Dania). Dudo omtaler samme sted Harald og Richard som "slægtninge".

Dudo var født i [Vermandois](#). Hans krønike "De moribus et actis primorum Normanniae ducum" blev i meget lang tid betragtet som et ikke pålideligt værk af de fleste historikere. Det var jo et bestillingsarbejde, hvor forfatteren gjorde sig umage for at stille de normanniske hertuger og ikke mindst opdragsgiveren, Richard I, i det bedste lys. Værket var i øvrigt skrevet udelukkende på grundlag af mundtlige kilder. Blandt kilderne var således en halvbror til Richard I. - Det var Richard I, der få år før sin død i 996 opfordrede dekanen Dudo til at skrive en bog om Normandiets historie. Værket blev affattet mellem ca.996 og 1015.

Den danske historiker Johannes Steenstrup har – som flere andre - sat spørgsmålstegn ved dele af værket, men finder som helhed skriftet mere pålideligt, end det tidligere var blevet beskrevet fra flere sider. Han finder forklaringer på flere tilsyneladende fejl og unøjagtigheder hos Dudo. Den ovenfor nævnte Bernard den Danske (ca. 880 – før 960) var en viking af dansk oprindelse, der gik i tjeneste hos Rollo, den senere hertug af Normandiet.

Dunstan, - 924-988, ærkebiskop af Canterbury 959-978

Eadgyth, - datter af Æthelred II og Ælfgifu, g.m. Eadric Streona i 1009

Eadred, - død ca. 1012, søn af Æthelred II og Ælfgifu

Eadric Streona, - død 1017, ealdorman af Mercia 1007 – 1017. Tilnavnet Streona betyder "den bjærgsomme" (den der beriger sig)

Eadwig, - død 1017, søn af Æthelred II og Ælfgifu

Edgar, - død ca. 1008, søn af Æthelred II og Ælfgifu

Edgar the Peaceful, - ca. 943 - 975, konge af England 959-975, Æthelred II's far.

Edmund Ironside, ca. 993 – 1016, søn af Æthelred II og Ælfgifu, delkonge af England 1016

Edward, - ca. 1004 – 1066, søn af Æthelred II og Emma, konge (som Edward the Confessor) af England 1042-1066

Edward the Martyr, - ca. 963 – 978, søn af Edgar the Peaceful og Ælfthryth, konge af England 975-978

Emma af Normandiet, - ca. 987 – 1052, g.m. Æthelred II og Knud den Store, dronning af England 1002 – 1013, 1014 – 1016, 1017 – 1035; Danmark 1018 – 1035, Norge 1028 – 1035, statholder i Wessex på Harthacnuts vegne 1035-1037

Emma af Paris, 943-968, g.m. Richard I, hertuginde af Normandiet 960-968

Eustace I, - død 1047, greve af Boulogne 1024-1047

Goda (Godgifu), - ca. 1004 – 1049, datter af Æthelred II og Emma

Gunhild (Świętosława), - Datter af Mieszko I af Polen, Svend Tveskægs hustru, moder til Knud den Store og Harald

Gunhild Haraldsdatter, - før 975 - 1002, datter af Harald Blåtand, søster til Svend Tveskæg, g.m. Pallig Tokesøn

Gunnora, - død ca.1031, g.m. Richard I, hertuginde over Normandiet 989 – 996

Harald Harefod, - død 1040, søn af Knud den Store og Ælfgifu, konge af England 1035/1037-1040

Harald Svenssøn, - 989 – 1018, søn af Svend Tveskæg, konge af Danmark som Harald II 1014-1018

Harald Blåtand, - ca. 915 - senest 987, dansk konge ca. 958-987

Hardeknud (Harthacnut), - ca. 1018-1042, søn af Knud den Store og Emma, konge af Danmark 1035-1042, konge af England 1035-1037 + 1040-1042. Født og død i England

Harthacnut – se: Hardeknud

Henry of Huntingdon, - ca. 1088 – ca. 1157, engelsk historiker

Hugh (Hugo), - af normannisk slægt, reeve af Exeter og Devonshire

Johannes Steenstrup – se Steenstrup

Knud den Store (Cnut, Canute, Knútr), ca. 995 – 1035, konge over England 1016-1035, Danmark 1018 – 1035, Norge 1028 – 1035, overherre over Skotland 1027- 1035

Louis IV, 920-954, konge af Det Vestfrankiske Rige 936-954

Malmesbury, - se: William af Malmesbury

Mieszko I, - fyrste af Polen, d. 992

Olav Tryggvason, - ca. 968-1000, konge af Norge 995-1000

Pallig Tokesøn, - død 1002, ealdorman af Devonshire

Richard I, - 933-996, hertug over Normandiet 942 – 996. Fader til Emma

Richard II, - ca. 978 - 1026, søn af Richard I, Emmas broder, hertug over Normandiet 996-1026

Robert Danus, - d. ca. 989, søn af Richard I

Robert II, - d. 1037, søn af Richard I og Gunnora, ærkebiskop af Rouen 989-1037

Roger of Wendover, død 1236, engelsk krønikeskriver

Rollo, - d. ca.928, dansk eller norsk vikingehøvding, hersker over Normandiet ca. 911- ca. 928.

I 1876 udsendte historikeren Johannes Steenstrup sin bog: *Normannerne*, hvor det første bind omfattede en indledning til normannertiden, herunder om skikkelsen Rollo, der grundlagde Normandiets fyrstehus.

Steenstrup kritiserer Saxo som historiefortæller, idet denne slet ikke bruger navnet normannere om vikingerne, men kun om Normandiets beboere i hans egen tid – samt desuden om nordmændene.

Steenstrup støtter klart de frankiske kilder, der nævner Rollo som dansker, i modsætning til de norske sagaer, der hævder at Rollo var fra Norge. Bogen af *Duncan*: "The Dukes of Normandy" støtter tanken om en norsk oprindelse.

Rollos danske oprindelse støttes bl.a. af *Rydårbogen* (Annales Ryenses), hvor der omtales en Rollo fra Danmark, der drog til Frankrig, hvor han tvang kong Karl I (?) til at give ham et land: Normannia:

"Eric genstæn æfthær han word kuning. tha laat han allæ kirkær til lughæs. oc forboth gutz thiænstæ all i frankæ righæ .I. frisæland. engeland.

lothoringie. oc i thydesland. Ok hwg hændær oc fœthær af. klærkæ brændæ oc ødhelaudæ. Oc i hans thijt wor een hærtik i danmarch heet rollo. han foor in I frankærighæ oc thwingdhæ kuning karl I. frankærighæ at giwæ sek eet land nv hæ dær normannia”.

Saxo (Grammaticus), - ca.1160 – efter 1208, dansk krønikeskriver/historiker. Skrev ”Gesta danorum” (Danernes bedrifter) på opfordring af ærkebiskop Absalon

St. Brice, - Brice af Tours, ca. 370-444, var en frankisk biskop, den fjerde biskop af Tours. Efter sin død blev han helgenkåret. Hans festdag er den 13. november.

Steenstrup, Johannes C.H.R., - 1844-1935, dansk historiker

Svend Tveskæg, - ca. 963 – 1014, konge af Danmark 985-1014, England 1013-1014, Norge (formelt) 1000-1013

Thibaud I, - ca.910 - ca.976, greve af Blois

Thored, - ca. 938-ca. 994, ealdorman af det sydlige Northumbria, omkring byen York.

Thorkel den Høje, - 964-1025, vikingehøvding

Ulfcytel Snillingr (eller Ulfkell), - død 1016, var en angelsaksisk adelsmand. Han var muligvis ealdorman af East Anglia. Hans tilnavn betyder ”den Tapre” (fra oldnordisk). Han blev kendt efter slaget i Norfolk i 1004 mellem en lokal hær under hans ledelse og indtrængende vikinger under ledelse af Svend Tveskæg. Ulfcytel blev dræbt i slaget ved Hastings i 1016.

Wendover, - se: Roger of Wendover

William I Erobreren (Vilhelm), - ca.1028-1087, konge af England 1066-1087. William var Emmas grandnevø.

William af Malmesbury, - ca. 1095 – ca. 1143, engelsk historiker

William Langsværd, - 893 – 942, hertug over Normandiet 928 – 942

Wulfhilda, - datter af Æthelred II og Ælfgifu

Ælfgifu, - død ca. 1042, datter af Æthelred II og Ælfgifu, g.m. Uhtred the Bold

Ælfgifu af Northampton, - ca.990 - efter 1036. Datter af Ælfhelm, ealdorman af Deira (se denne). Gift med Knud, den senere Knud den Store, ca. 1013. Også kaldet Ælfgifu af Northumbria, vel et mere passende tilnavn.

Ælfgifu af York, 970-1002, datter af Thored (se denne), g.m. Æthelred II, dronning af England 985-1002

Ælfheah, - ca. 953 – 1012, ærkebiskop af Canterbury 1006-1012

Ælfhelm af Deira, - død 1006. Ealdorman (?) af Deira, også kaldet "af York", fordi det tidligere Deira udgjorde den sydlige del af Northumbria, hvor York var hovedbyen.

Ælfmar, - abbed i St. Augustine's Abbey, Canterbury

Ælfsige, - abbed i klosteret i Peterborough (Cambridgeshire, Østengland) 1006-1042

Ælfthryth, - ca.945 – ca.1001, g.m. Edgar the Peaceful, dronning af England 964-975. Æthelred's moder.

Æthelred II, - 968-1016, konge af England 978-1013, 1014-1016

Æthelstan, - død 1014, søn af Æthelred II og Ælfgifu

Ældre udtryk og betegnelser

Angelsaksere, - senere navn på de germanere, der indvandrede til England i løbet af det 5.årh. De fordrev eller dominerede de indfødte keltere, og der opstod angelsaksiske kongedømmer i stedet for keltiske sådanne. Den angelsaksiske periode regnes fra ca. 450 til 1066

County, - amt med administrative opgaver, en administrativ inddeling indført efter den normanniske erobring (1066)

Cyning, - (oldengelsk) konge

Danegæld, - (oldengelsk: gafol, engelsk: danegeld) betaling til en fjendtlig, dansk hær mod løfte om fred

Danelagen, - (oldengelsk: Dena lagu; engelsk: Danelaw) dansk-kontrolleret område i Nord- og Østengland; betyder: Dansk lov

Ealdorman, - den øverste, kongeligt udpegede, myndighed i et shire, med højere status end en shire-reeve; i løbet af det 11. årh. blev ealdorman afløst af betegnelsen earl.

Earl, - af oldengelsk "eorl" = leder, kriger, igen af oldnordisk "jarl". Flere shires kunne være samlet i ét "earldom", ledet af en ealdorman eller earl

Gafol, - (oldengelsk) danegæld (danegeld) betaling til en fjendtlig hær mod løfte om fred

Gerefa, - se: Reeve

More danico, - Ægteskaber efter "more danico" anerkendtes dengang i Normandiet, men ikke i Frankeriget og heller ikke i det angelsaksiske England og var i det hele taget ikke tilladt af kirken. Der er adskillige eksempler på denne type ægteskaber i kongelige kredse i den tidlige middelalder, således også i England, af hvilke her bør nævnes Knud den Stores forhold til Ælfgifu forud for hans lovformelige ægteskab med Emma. Et ægteskab efter "more danico" blev typisk – men ikke udelukkende - indgået som en kontrakt for at skabe eller styrke forbindelserne til et andet kongehus, fyrstehus eller en stormandsslægt. Kontrakten kunne opløses uden at kvinden mistede status af den grund. Forskellen mellem konkubiner og hustruer efter "more danico" kunne være flydende. Hos *Laynesmith* beskrives fænomenet detaljeret.

Morgengifu (OE), - morgengave; den gave som manden traditionelt forærede sin hustru om morgenen efter, at ægteskabet var blevet fuldbyrdet

Normanner, - flere betydninger: 1) mand fra Norden, 2) = viking, 3) indbygger i Normandiet

Reeve, - (OE: gerefa) kongelig embedsmand med ansvar for en by eller et distrikt. En reeve for et shire kaldtes shire-reeve, heraf det senere ord: sheriff

Shire, - (af oldengelsk: scir) region/amt, den ældste engelske administrative inddeling, nu afløst af "county"

Shire-reeve – se: Reeve

Thegn, - OE: þegn - frimand der rådede over jord og ejendom. Hvor meget jord man skulle eje for at få thegn-status, var præciseret i lovgivningen.

Kongens thegner havde højere status og skulle stå til tjeneste for kongen, bl.a. ved efter behov at stille et antal heste og våben til rådighed og ved at ledsage ham i krig. Det samme ord med samme betydning findes på oldnordisk: þegn

Watling Street, - uofficielt navn på en romersk vej, der gik fra Dover i Kent over London mod nordvest til Wroxeter, vest for det nuværende Birmingham.

Witan, - rådsforsamling, en konges rådgivere; kan sammenlignes med gehejmekonseillet under enevælden i Danmark. Gehejmekonseil, - en regents rådsforsamling - betyder: hemmeligt råd

Witenagemot, - møde (sammentræden) af medlemmerne af witan

English summary

Emma and Æthelred

Emma of Normandy was the wife of King Æthelred II of England and later of King Cnut the Great of England, Denmark and Norway. With her began Normannic blood to run in the veins of English kings and not – as often thought - with her grandnephew Wilhelm, who conquered England in 1066.

Emma (born around 987/988) was the daughter of Duke Richard I of Normandy and the sister of Richard II, who followed his father on the ducal throne.

As part of a political alliance between England and Normandy – or at least to establish a more friendly relationship between the two countries – Emma was destined to be married to Æthelred II and the marriage took place in 1002 in Canterbury.

Æthelred belonged to the line of kings of Wessex, that started with Alfred the Great. His reign (978-1013, 1014-1016) was from the beginning clouded by the atrocious murder of his half-brother Edward in 978.

Another curse that fell upon the new “king of the English” was the attacks from the Danish and Norwegian pirates – later called Vikings – on the coasts of England, Wales, Scotland and Ireland. At first, they only targeted the Eastern coast of England, but in the course of the 9th century a vast number of coastal towns, villages and ports were raided all over England. The looting raids took on the character of conquest and acquisition of land and in about 878 a treaty was signed by which a great part of Northern and Eastern England became a Danish controlled area with many Danish settlers: The Danelaw. After a relatively peaceful time, the Viking raids, now often led by Danish or Norwegian kings resumed. This new wave of raids coincided with the reign of Æthelred II and it did not end until the conquest of England by the Danes which took place in 1013, and then again finally in 1016.

Æthelred’s name means “Noble Counsel” in Old English. As a king he acquired the nickname “Unred”, which means “with bad counsel” or “ill advised”, as a pun

on his real name. Later, when Old English ceased to be comprehensible to the majority of the population, this nickname was changed into "the Unready".

The marriage between Emma and Æthelred has generally been looked upon as an unhappy and loveless one. Nevertheless, Emma bore her husband 3 children: Edward (the future King Edward the Confessor), Alfred and Goda.

Æthelred became increasingly frustrated because of the endless onslaughts of the Vikings and his own and his country's failing ability to defend the country effectively. He also experienced treason from advisors, ealdormen and other people in high positions. He organized the building of an enormous new fleet and raised several armies, but everything came to nothing in the end. Fearing for his life and the life of his witan, based on a rumour of an apparent uprising and plans of assassination on the part of the Danes in the English society, Æthelred ordered all Danes on English soil to be killed on St. Brice's day in 1002. Later, he travelled several times to confront and punish his countrymen in areas where there were many supporters of the "Northmen".

After their wedding, Emma was presented with several properties. Amongst others, she received a mansion in Winchester, where she spent a great deal of her life. She also received the town of Exeter and the counties of Devonshire, Rutland and Suffolk. All of these combined, made her a very rich woman indeed.

The conquest of England by Sweyn Forkbeard in 1013 forced Emma, Æthelred and their children to flee to Normandy to seek safety at the court of Emma's brother, the Duke of Normandy, Richard II.

When Sweyn died a year later in 1014, his younger son Cnut, was appointed king by the Danes in England, but the witan wanted Æthelred back. So Æthelred returned with his family, raised an army and Cnut was forced to go back to Denmark with his ships. Æthelred again punished the supporters of the Danes, especially in Lindsey. He recaptured most of England, but Cnut returned in 1015 with a formidably fleet and army, ready for battle. In just a year, he won back England north of the Thames. In 1016 Edmund, called Ironside, a son of Æthelred and his first wife, Ælfgifu, assembled an army and fought Cnut with great energy. After the death of Æthelred in London, Edmund was declared king of Wessex and London. The fighting ended with a ceasefire and a treaty according to which Edmund kept the land south of the Thames, and Cnut held the rest of England.

We must assume that Emma and the children stayed with Æthelred during his illness and were present at his death. It is most likely that Emma and her children, Edward, Alfred and Goda left for Normandy after her husband's death.

Following the death (or murder) of Edmund, Cnut called himself "King of the English". After his coronation, he searched for a suitable wife by whom he could establish ties with the Anglo-Saxon nation and at the same time assure a continuation of the royal House of Wessex. By choosing Emma to be his wife, he also obtained a peaceful relationship with Normandy.

Cnut did not commit bigamy by marrying Emma, as in the eyes of the church, his relationship with Ælfgifu was not a valid marriage. In reality Ælfgifu was no more than his concubine.

From 1017 Emma was then, once again, Queen of England and added now Denmark, part of Sweden and – later – Norway to her realm.

Kilder og litteratur

Abels, Richard: Æthelred the Unready. The Failed King. London, 2018. 136 s.

Abels, Richard: Alfred the Great and Æthelred II 'the Unready': the Viking Wars in England, c. 850-1016. 2014

Abrams. Lesley: Early Normandy (Anglo-Norman Studies 35: Proceedings of the Battle Conference 2012, pp. 45 – 64). Martlesham, Suffolk, 2013

The Anglo - Saxon Chronicle, according to the several original authorities. edited, with a translation, by Benjamin Thorpe, member of the Royal Academy of Science at Munich, and of the Society of Netherlandish Literature at Leyden. Vol. ii, Translation, published by the authority of the Lords Commissioners of Her Majesty's Treasury. London, 1861.

The Anglo-Saxon Chronicle (ASC). Ca. 895 – 12.årh. London, 1823

Bender, Brandon Michael: *Æthelred the Active: Displays of Military Force by Æthelred II “the Unready”*. 2018. 45 s.

Bender, Brandon Michael: *Æthelred the Unready and William of Malmesbury: The Death of a Reputation*. 41 s.

Bender, Brandon Michael: *Æthelred the Unready: What Lies Beneath the Legends*. 2019

Bender, Brandon Michael: *England’s Unlikely Commander: The Military Career of Æthelred the Unready*. 2019

Bender, Brandon Michael: *The Anglo-Saxon Magna Carta: Æthelred the Unready’s Agreement of 1014*. 13 s.

Bluestein, Robert: *Twice a queen - The untold life of Emma* (Academia.edu)

Connolly, Sharon Bennett: *Silk and the Sword: The Women of the Norman Conquest*. Stroud, 2019

Cordes, Adam, Bente Philippsen, Jeanette Varberg, Lasse Sørensen: *To vikingeslægtninge med forskellige skæbner* (Skalk. 2022:1. S. 14-19)

Cross, Katherine Clare: *Enemy and Ancestor: Viking Identities and Ethnic Boundaries in England and Normandy, c.950 – c.1015*. University College London. Submitted for the degree of Doctor of Philosophy. 2014. 332 s.

Dudo: *De moribus et actis primorum normanniæ ducum. Auctore Dudone Sancti Quintini, decano*. Nouvelle édition. Caen, 1865. 322 s.

Duncan, Jonathan: *The Dukes of Normandy*. London, 1839. 393 s.

Durham. Simeon of Durham’s *History of the Kings of England* (The Church Historians of England. Vol. III, Part II. London, 1855. S. 425-617)

Florence. *The Chronicle of Florence of Worcester*. London, 1854. 512 s.

Green, Steven S.: *Rollo the Viking, his origin among the Norwegians of the Atlantic islands*. 2018. 19 s.

Hall, Matthew, Mrs.: *Lives of the Queens of England before the Norman Conquest*. Boston, 1864.

Holman, Katherine: Historical Dictionary of the Vikings. Oxford, 2003. 383 s.

Huntingdon. The Chronicle of Henry of Huntingdon. London, 1853. 442 s.
In two volumes. London, 1849.

Jumieges. - Histoire des Normands, par Guillaume de Jumiègue. — Vie de Guillaume le Conquérant, par Guillaume de Poitiers. Paris, 1826

Konshuh, Courtney: Anraed in their Unraed: The Æthelredian Annals (983–1016) and their Presentation of King and Advisors (English Studies, 2016. Vol. 97, No. 2, 140–162) (<http://dx.doi.org/10.1080/0013838X.2015.1125127>)

Laing, Lloyd & Jennifer: Anglo-Saxon England. London, 1979. 195 s.

Lappenberg, J.M.: A history of England under the Anglo-Saxon kings. Vol. II. London, 1845. 367 s.

Laynesmith, J.L.: Queens, Concubines and the Myth of Marriage *More Danico*: Royal Marriage Practice in tenth and eleventh-century England. (Academia.edu)

Lemke, Andreas: 'Ealle þas ungesælða us gelumpon þuruh unrædas': Voices from the Reign of Æthelred II. (Janna Müller, Frauke Reitemeier (Hg.): Von Æthelred zum Mann im Mond. Forschungsarbeiten aus der englischen Mediävistik. (Göttinger Schriften zur Englischen Philologie. Band 4. Universitätsverlag Göttingen. 2010. S.13-120)

Lundt Hansen, Anders: Sølv, blod og kongemagt. Bag om vikingemyten. Kbh., 2018. 307 s.

Malmesbury. William of Malmesbury's chronicle of the kings of England from the earliest period to the reign of king Stephen, with notes and illustrations by J.A.Giles, d.c.l., late fellow of Corpus Christi College, Oxford. London: 1847.

McDermott, David: The Familial, Political and Military Networks of King Edmund II Ironside (Academia.edu)

Moss, Vladimir: Aethelred the Unready, King of England. 21 s.

Moss, Vladimir: The Rise and Fall of the Anglo-Saxon Autocracy. 2017. 226 s.

Naismith, Rory: The Coinage of Æthelred II: A New Evaluation. (English Studies, 2016. Vol. 97, no. 2, 117– 139.)

(<http://dx.doi.org/10.1080/0013838X.2015.1125126>)

Neidorf, Leonard: Archbishop Wulfstan's Ecclesiastical History of the English People (English Studies. 97:2, 2016. 207-225)

Order of Medieval Women (<https://www.medievalwomen.org/>)

Palgrave, Francis: The History of Normandy and of England. Vol. 2. London, 1857. 916 s.

Poppen, Anna: Alfred the Great and Ethelred the Unready. Two Anglo-Saxon Kings and their Actions against the Viking Threat. Munich, 2010. 46 s.

Rose-Smith, Brian: The Danes in England. The Forging of English Identity 900 – 1066. 2021. 66 s.

Rydårbogen (E don.Var.3, 8vo). En annalistisk redegørelse for Danmarks historie frem til 1314. Redaktør: Marita Akhøj Nielsen. Udgiver: Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, København, 2015-01-01. Med støtte fra Statens Humanistiske Forskningsråd.

(<https://tekstnet.dk/rydaarbogen-edv3/metadata>)

Sawyer, Peter: Anglo-Saxon Charters: An Annotated List and Bibliography, published by the Royal Historical Society. 1968.

<https://esawyer.lib.cam.ac.uk/about/index.html> (Electronic Sawyer)

Saxo. Saksnes Danesaga. Kbh., 1925. Bd. 1-2.

Skeie, Tore: The Battle of the North. Vol 1: Ethelred, Cnut and Olaf - The Struggle for Supremacy Around the North Sea. 2018 (Original Title: Hvitekrist. Om Olav Haraldsson og hans tid)

Stafford, Pauline: Queen Emma and Queen Edith. Oxford, 1997

Steenstrup. Johannes C.H.R: Normannerne. Bind 1. Kbh., 1876. 381 s.

Steenstrup. Johannes C.H.R: Normannerne. Bind 3. Kbh., 1882. 405 s.

Stenton, F.M.: Anglo-Saxon England. 2nd edition. Oxford, 1950. 747 s.

Strachan, Isabella. *Emma: The Twice-crowned Queen of England in the Viking Age*. London, 2005.

Thietmar. *Thietmari Merseburgensis episcopi Chronicon, post editionem loh. M. Lappenbergii recognovit Fridericus Kurze*. Hannover, 1889

Tyler, Elizabeth M.: *Crossing conquests: polyglot royal women and literary culture in eleventh-century England*

Tyler, Elizabeth M.: *England in Europe. English Royal Women and Literary Patronage, c. 1000–c. 1150*. University of Toronto Press. Toronto, 2017

Wendover. - *Roger of Wendover's Flowers of History. comprising the history of England from the descent of the Saxons to AD 1235. Translated from the Latin, by J. A. Giles, d.c.l. late fellow of Corpus Christi College, Oxford.*

Williams, Ann

Earls, ceorls, thegns and lords: English society on the eve of the Conquest. 33 s. (UEA).

Skønlitteratur:

Hollick, Helen. *A hollow crown: the story of Emma, Queen of Saxon England*. London, UK: Heinemann, 2004.

O'Brien, Harriet: *Queen Emma and The Vikings: A History of Power, Love, And Greed in Eleventh-Century England*. New York, 2005

